KMP 2025

VIII Kongres Mediewistów Polskich
17 – 20 września
Gniezno

Teksty:
Maciej Elantkowski
Ewelina Siemianowska
Marta Siłakowska
dr Monika Stelmasiak-Majorek
prof. dr hab. Stanisław Rosik
Korekta językowa:
Marzena Krzyżanowska
Tłumaczenia na język angielski:
Dorian Sobołtyński
Dr Monika Stelmasiak-Majorek
Redakcja:
Dr Monika Stelmasiak-Majorek
Grafiki:
Maciej Zaborowski
Projekt okładki i layout:
Maciej Zaborowski
DTP:
Maciej Zaborowski
Wydruk:
Drukarnia Dozór
Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie
2025

VIII KONGRES MEDIEWISTÓW POLSKICH
Gniezno
17-20 września 2025 r.
The 8th Congress of PolishMedievalists
Gniezno
17-20 September 2025

VIII Kongres Mediewistów Polskich odbędzie się w dniach od 17 do 20 września 2025 r. w Gnieźnie pod hasłem „Władza – korona – terytorium". Zarówno miejsce, jak i temat przewodni tego „święta mediewistów" nawiązują do jubileuszu pierwszej polskiej koronacji królewskiej w 1025 r. To kolejna odsłona imprezy zainicjowanej prawie ćwierć wieku temu przez Stały Komitet Mediewistów Polskich.
Żywimy nadzieję, że Kongres stanie się jednym z najważniejszych wydarzeń wpisujących się w obchody tej tak ważnej dla naszej historii rocznicy. Liczymy na to, że będzie to też doskonała okazja do prezentacji problemów badawczych i dyskusji nad nimi w interdyscyplinarnym gronie osób zajmujących się nie tylko naukowo, ale i popularyzatorsko, szeroko pojętym średniowieczem.

The 8th Congress of Polish Medievalistswill be held from September 17 to 20, 2025 in Gniezno under the slogan "Power - crown - territory". Both the place and the main theme of this "medievalists' festival" refer to the jubilee of the first Polish royal coronation in 1025. This is another edition of the event initiated almost a quarter of a century ago by the Standing Committee of Polish Medievalists.
We hope that the congress will become one of the most important events in the celebration of this anniversary, which is so important for our history. We expect that it will also be an excellent opportunity to present research problems and discuss them in an interdisciplinary group of people dealing not only with science, but also with popularizing the broadly understood Middle Ages.

Komitet Organizacyjny
VIII Kongresu Mediewistów Polskich
OrganisingCommittee of the 8th Congress of PolishMedievalists

ORGANIZATORZY

About organisers

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie (MPPP) jedno z dwóch organizatorów KMP, powstało w efekcie badań archeologicznych pierwszej stolicy Polski, w tym powojennymi badaniami milenijnymi. Narodził się wtedy pomysł, by wydobyte zabytki gromadzić, przechowywać i pokazywać w powołanym specjalnie muzeum. Obecna siedziba placówki została oddana do użytku w 1973 r. – to piękny przykład modernizmu, ale też pierwszy budynek w Polsce wybudowany od podstaw na potrzeby muzeum. To jedyne muzeum w Polsce (a może i na świecie), które na stałe połączone jest z liceum. Planowano wzniesienie całego kompleksu edukacyjno-turystyczno-rozrywkowego jako pomnika tysiąclecia państwa. Do dziś gnieźnianie nazywają gmach „pomnikiem". Muzeum popularyzuje wiedzę o najwcześniejszych dziejach Polski, późniejszych dziejach regionu gnieźnieńskiego, ale też wczesnego średniowiecza w ogóle. Znane jest z nieszablonowego podejścia do propagowania historii i aktywności w Internecie. Pełni funkcję platformy między naukowcami i wszystkimi zainteresowanymi wczesnym średniowieczem.

The establishment of the **Museum of the Origins of the Polish State in Gniezno (MPPP)**, one of the two organizers of the KMP, is related to archaeological research in the first capital of Poland, including post-war millennium research. The idea was born to collect, store and display the excavated artefacts in a specially established museum. The current headquarters of the facility was commissioned in 1973; it is a beautiful example of modernism, but also the first building in Poland built from scratch as a museum. It is the only museum in Poland (and perhaps in the world) that is permanently connected with a high school. Initially, it was planned to build an entire educational, tourist and entertainment complex as a monument to the state's millennium. To this day, the inhabitants of Gniezno call the building a 'monument'. The museum popularizes knowledge about the earliest history of Poland, the later history of the Gniezno region, but also the early Middle Ages in general. It is known for its unconventional approach to promoting history and activity on the Internet. It serves as a platform between scholars and anyone interested in the early Middle Ages.

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie (IKE)jest jednym z organizatorów Kongresu. IKE to filia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, która wykształciła się z Gnieźnieńskiego Kolegium Europejskiego założonego w 2000 r. Dzisiaj IKE to miejsce otwarte dla wszystkich, centrum spotkań i dyskusji, przestrzeń dla wydarzeń naukowych i kulturalnych: konferencji, projektów, wykładów, warsztatów i festiwali. Miejsce to jest niezwykle ważne dla lokalnej społeczności i silnie zakorzenione w gnieźnieńskiej tożsamości. Instytut tworzą ludzie z pasją. To pracownicy badawczo-dydaktyczni, administracyjni i gospodarczy. Wśród nich jest 21 osób, które prowadzą interdyscyplinarne badania nad przemianami kulturowymi zachodzącymi na Starym Kontynencie. Ich działalność naukowa przekłada się na realizację kształcenia w ramach praktycznych kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia: komunikacji europejskiej, projektowania kultury oraz zarządzania w administracji lokalnej.

The Institute of European Culture in Gniezno (IKE) is one of the organizers of the Congress. IKE is a branch of the University of Adam Mickiewicz University in Poznań, which evolved from the Gniezno College of Europe founded in 2000. Today, IKE is a place open to everyone, a center for

meetings and discussions, a space for scientific and cultural events: conferences, projects, lectures, workshops and festivals. This place is extremely important for the local community and strongly rooted in Gniezno's identity. The institute is created by people with passion. These are research and teaching, administrative and economic employees. Among them, there are 21 people who conduct interdisciplinary research on cultural changes taking place on the Old Continent. Their scientific activity translates into the implementation of education in practical fields of undergraduate and graduate studies: European communication, cultural design and management in local administration.

Stały Komitet Mediewistów Polskich (SKMP)działa od 2003 r. na rzecz rozwoju i integracji środowiska nauki, inicjując i organizując Kongresy Mediewistów Polskich. W realizacji tego zadania SKMP współpracuje z najlepszymi i najprężniej działającymi ośrodkami akademickimi w kraju.

SKMP
STAŁY KOMITET MEDIEWISTÓW POLSKICH

Kongresy stanowią najważniejsze i najliczniejsze spotkania badaczy średniowiecza w Polsce, które odbyły się już w: Toruniu (2002), Lublinie (2005), Łodzi (2008), Poznaniu (2011), Rzeszowie (2015), Wrocławiu (2018) i Katowicach (2022). Gromadzą one przedstawicieli wielu dyscyplin: historii, archeologii, historii sztuki, filozofii, teologii czy filologii, choć istotne znaczenie ma obecność reprezentantów nauk ścisłych i przyrodniczych współpracujących z mediewistami.

Od 2006 r. SKMP przyznaje Medal LUX ET LAUS, stanowiący wyróżnienie za osiągnięcia naukowe oraz pracę na rzecz środowiska mediewistycznego w Polsce, najwybitniejszym uczonym nie tylko krajowym, lecz także – przyczyniając się do rozwoju współpracy międzynarodowej – zagranicznym. Z inicjatywy SKMP odbywały się też spotkania mediewistów z Polski i z Niemiec intensyfikujące relacje między środowiskami nauki w pierwszych latach po włączeniu Polski do Unii Europejskiej. Obecnie rozwój współpracy badaczy z Polski i wielu krajów wspierają również Kongresy Mediewistów Polskich, w których regularnie biorą udział goście zagraniczni. Od założenia Komitetowi przewodniczył Wojciech Fałkowski (do 2013 r.), następnie Leszek Słupecki (do 2017 r.), a obecnie kieruje nim Stanisław Rosik.

The Standing Committee of Polish Medievalists has been active since 2003, working to develop and integrate the academic community by initiating and organising the Congresses of Polish Medievalists. In carrying out this task, the Committee collaborates with leading and dynamic academic centres across the country.

These congresses are the most important and largest gatherings of medieval scholars in Poland, having already been held in Toruń (2002), Lublin (2005), Łódź (2008), Poznań (2011), Rzeszów (2015), Wrocław (2018), and Katowice (2022). They bring together representatives of many disciplines: history, archaeology, art history, philosophy, theology, and philology, while the participation of scholars from the exact and natural sciences collaborating with medievalists is also of great importance.

Since 2006, the Committee has awarded the LUX ET LAUS Medal, a distinction for scholarly achievements and work for the medieval studies community in Poland, to the most outstanding scholars – not only from Poland, but also from abroad – contributing to the development of international cooperation. The Committee also initiated meetings of medievalists from Poland and Germany, intensifying relations between the academic communities in the first years after Poland's accession to the European Union. Currently, the development of cooperation between researchers from Poland and many other countries is also supported by the Congresses of Polish Medievalists, which regularly host international guests. From its inception, the Committee was chaired by Wojciech Fałkowski (until 2013), then by Leszek Słupecki (until 2017), and is currently led by Stanisław Rosik.

Lista członków SKMP:

Members of SKMP

Jacek Banaszkiewicz
Marek K. Barański
Antoni Barciak
Mateusz Bogucki
Piotr Boroń
Marcin Bukała
Andrzej Buko
Waldemar Bukowski
Marek Cetwiński
Wojciech Chudziak
Marek Cybulski
Roman Czaja
Bożena Czwojdrak
Zbigniew Dalewski
Małgorzata Dąbrowska
Andrzej Dąbrówka
Paweł Derecki
Marek Derwich
Wiesław Długokęcki
Józef Dobosz
Wojciech Drelicharz
Marian Dygo
Michał Dzik
Wojciech Iwańczak
Andrzej Janeczek
Andrzej Janowski
Tomasz Jasiński
Elżbieta Jung
Tomasz Jurek
Karol Kollinger
Marek Konopka
Zofia Kozłowska
Hanna Kóčka-Krenz
Paweł Kras
Adam Krawiec
Rafał Kubicki
Wojciech Fałkowski
Anna Pobóg-Lenartowicz
Jacek Maciejewski
Jacek Matuszewski
Andrzej Marzec
Mieczysław Mejor
Teresa Michałowska
Jakub Morawiec
Sławomir Moździoch
Beata Możejko
Wojciech Mrozowicz
Przemysław Mrozowski
Grzegorz Myśliwski
Jarosław Nikodem
Zdzisław Noga
Mikołaj Olszewski
Krzysztof Ożóg
Monika Ożóg
Michał Parczewski
Aleksander Paroń
Marcin Pauk
Zenon Piech
Jerzy Piekalski
Andrzej Pleszczyński
Jerzy Pysiak
Andrzej Radzimiński
Marian Rębkowski
Stanisław Rosik
Maciej Salamon
Dariusz Sikorski
Piotr Skubiszewski
Leszek Słupecki
Marek Smoliński
Joanna Sobiesiak
Jacek Soszyński
Stanisław Suchodolski
Ryszard Szczygieł
Sobiesław Szybkowski
Alicja Szymczak
Jan Szymczak
Błażej Śliwiński
Janusz Tandecki
Janusz Trupinda
Michał Tymowski
Przemysław Urbańczyk
Hubert Wajs
Marek Walczak
Anna Waśko
Henryk Wąsowicz
Piotr Węcowski
Maciej Wilamowski
Witold Wojtowicz
Wioletta Zawitkowska
Rościsław Żerelik

Komitet NaukowyVIII Kongresu Mediewistów Polskich

Scientific Committee of the 8th Congress of Polish Medievalists

Prezydium:
Scientific Committee Board:

prof. dr hab. Hanna Kóćka-Krenz (UAM)
dr hab. Mateusz Jaeger, prof. UAM (UAM)
prof. dr hab. Stanisław Rosik (UWr)

Członkowie:
Members:

prof. dr hab. Jacek Banaszkiewicz (PAN)
dr hab. Felix Biermann, prof. US (US)
dr hab. Rafał Borysławski, prof. UŚ (UŚ)
prof. dr hab. Andrzej Buko (PAN)
prof. dr hab. Roman Czaja (UMK)
dr hab. Bożena Czwojdrak, prof. UŚ (UŚ)
prof. dr hab. Zbigniew Dalewski (PAN)
prof. dr hab. Józef Dobosz (UAM)
prof. dr hab. Wojciech Fałkowski (Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum)
dr hab. Marek Florek (UMSC)
dr hab. Piotr Guzowski, prof. UwB (UwB)
prof. dr hab. Wojciech Iwańczak (UJK)
dr hab. Monika Jakubek-Raczkowska, prof. UMK (UMK)
prof. dr Emilia Jamroziak (Univesity of Leeds)
dr hab. Paweł Kras, prof. KUL (KUL)
dr hab. Mirosław Leszka, prof. UŁ (zm.) (UŁ)
prof. dr hab. Tadeusz Lewaszkiewicz (UAM)
prof. dr hab. Anna Marciniak-Kajzer (UŁ)
prof. dr hab. Beata Możejko (UG)
dr hab. Aldona Mueller-Bieniek, prof. UW (UW)
dr hab. Grzegorz Myśliwski, prof. UW (UW)
prof. dr. hab. Krzysztof Ożóg (UJ)
prof. dr hab. Jerzy Piekalski (UWr)
prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz (UO)
prof. dr hab. Marian Rębkowski (PAN)
dr hab. Teresa Rodzińska-Chorąży, prof. UJ (UJ)
prof. dr hab. Andrzej Pleszczyński (UMCS)
dr hab. Dariusz A. Sikorski, prof. UAM (UAM)
prof. dr hab. Leszek Paweł Słupecki (URz)
dr hab. Joanna Sobiesiak, prof. UMCS (UMCS)
prof. dr hab. Jerzy Sperka (UŚ)
prof. dr hab. Witold Świętosławski (UG)
prof. dr hab. Beata Wojciechowska (UJK)
mgr Jacek Wrzesiński (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy)

Komitet Organizacyjny VIII Kongresu Mediewistów Polskich

Organising Committee of the 8th Congress of Polish Medievalists

Członkowie:
Members

dr Michał Bogacki (MPPP)
Estera Burzańska (MPPP)
Magdalena Drzazgowska (MPPP)
Maciej Elantkowski(MPPP)
Marta Ganczarek(MPPP)
Kacper Grześkowiak(MPPP)
Magdalena Młynek-Fajfer (MPPP)
dr Monika Katarzyna Stelmasiak-Majorek (MPPP)
dr Kamil Wasilkiewicz (UAM)

LUX ET LAUS

Medal LUX ET LAUS stanowi wyróżnienie za osiągnięcia naukowe oraz wkład na rzecz rozwoju i integracji środowiska mediewistycznego w Polsce, przyznawany jest przez Stały Komitet Mediewistów Polskich od 2006 r. najwybitniejszym uczonym z kraju i z zagranicy. Do roku 2025 przyznano go ponad trzydziestu laureatom. Przewodniczącym Kapituły medalu jest Marek Konopka.

The LUX ET LAUS Medal, honouring scholarly achievements and contributions to the advancement and integration of the medieval studies community in Poland, has been awarded by the Standing Committee of Polish Medievalists since 2006 to distinguished scholars from Poland and abroad. By 2025, it had been presented to more than thirty recipients. The Chairman of the Medal Chapter is Marek Konopka.

Lista Laureatów:

List of Medal Recipients

Gerard Labuda (2006)
Jacques Le Goff (2007)
Witold Hensel (2007)
Otto Gerhard Oexle (2008)
Marian Biskup (2008 nd)
Janusz Bieniak (2009)
Ivan Hlavaček (2009)
Lech Leciejewicz (2009)
Jerzy Wyrozumski (2010)
Klaus Zernack (2010)
Władysław Filipowiak (2011)
PhillipeContamine (2011)
Teresa Michałowska (2012)
Henryk Samsonowicz (2013)
Stanisław Suchodolski (2014)
Christian Lübke (2014)
Karol Modzelewski (2015)
Jerzy Strzelczyk (2016)
Piotr Skubiszewski (2017)
Guido Vannini (2018)
Marta Młynarska (2018)
Jacek Banaszkiewicz (2019)
Marie Bláhová (2019)
Maria Koczerska (2020)
Eduard Mühle (2020)
Franciszek Sikora (2021)
Hanna Kóčka-Krenz (2021)
Zenon Kałuża (2022)
Wojciech Fałkowski (2022)
Andrzej Buko (2023)
Thomas Wünsch (2023)
Sauro Gelichi (2024)
Piotr Górecki (2024)
Tomasz Jasiński (2025)
Zenon Piech (2025)

Gniezno: historia, kultura, zabytki

Gniezno: History, Culture, Monuments

Gniezno i jego rolę w historii Polski zna każdy mieszkaniec naszego kraju. Kolebka polskiej państwowości, nad którą góruje katedra koronacyjna królów polskich, to miasto nie tylko z doniosłą symboliką, ale też atrakcyjne turystycznie, z bogatą architekturą, historią lokalną i zabytkami z różnych epok.

Najważniejszym miejscem na mapie Gniezna jest Wzgórze Lecha, na którym wznosi się wypełniona bezcennymi skarbami kultury i sztuki archikatedra gnieźnieńska, kościół pw. św. Jerzego z XII w. oraz ulokowane w książęcej części wzgórza, dawniej zajmowanej przez siedziby piastowskich władców, Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Nieopodal, nad jeziorem Jelonek góruje gmach Muzeum Początków Państwa Polskiego, którego ekspozycje w interesujący sposób przedstawiają najwcześniejsze dzieje naszych ziem.

Oprócz średniowiecznych zabytków, jak XIII-wieczny kościół oo. Franciszkanów, kościół pw. Świętej Trójcy czy kościół pw. św. Jana z oryginalnymi gotyckimi polichromiami, w Gnieźnie znajduje się wiele innych historycznych obiektów. W urokliwych zakamarkach starówki zobaczyć można zabytki z XVIII w., a wędrując głównymi ulicami podziwiać bogato zdobione kamienice, które świadczą o rozwoju miasta w XIX w. Jednym z najciekawszych zabytków jest największy zachowany w Europie kompleks kolejowy – Parowozownia Gniezno. Warto również odwiedzić gnieźnieńskie ośrodki kultury, mniejsze instytucje muzealne oraz odetchnąć w pięknych, rozległych parkach. Warto spędzić czas w tym nasiąkniętym historią mieście.

Gniezno, with its pivotal role in Polish history, is familiar to every resident of the country. Regarded as the cradle of Polish statehood, it is dominated by the coronation cathedral of Polish kings. The city is not only rich in symbolism but also attractive to visitors, offering impressive architecture, local history, and monuments from various eras.

The most important spot on the map of Gniezno is Lech Hill, home to the Gniezno Archcathedral, filled with priceless treasures of culture and art, the 12th-century Church of St. George, and the Museum of the Archdiocese of Gniezno, located on the princely part of the hill, formerly occupied by the residences of Piast rulers. Nearby, overlooking Lake Jelonek, stands the Museum of the Origins of the Polish State, whose exhibitions offer an engaging presentation of the earliest history of our lands.

In addition to medieval monuments, such as the 13th-century Franciscan Church, the Church of the Holy Trinity, and the Church of St. John with its original Gothic polychromes, Gniezno boasts numerous other historic buildings. In the charming corners of the Old Town, you can admire 18th-century monuments, and wandering the main streets, admire richly decorated tenement houses that testify to the city's development in the 19th century. One of the most interesting monuments is the largest preserved railway complex in Europe – the Gniezno Roundhouse. Gniezno's cultural institutions, smaller museums, and extensive parks are also worth exploring. This historic city rewards those who take the time to discover it.

Miejsca obrad:

1. MPPP – ul. Kostrzewskiego 1

2. IKE – ul. Kostrzewskiego 5

Dojazd:

3. Dworzec PKP – ul. Dworcowa 7

Turystyka:

4. Wzgórze Lecha – ul. Tumska 20

Noclegi:

5. Hotel W Starej Kamienicy (ul. 3 Maja 13)

6. Hotel Nest (ul. Jana III Sobieskiego 20)

7. Hotel Ibis (ul. Chrobrego 20)

8. Centrum Edukacyjno-Formacyjne Archidiecezji Gnieźnieńskiej (ul. Seminaryjna 2)

9. Dom Studencki IKE UAM (ul. Kostrzewskiego 5-7)

INAUGURACJA VIII KONGRESU MEDIEWISTOW POLSKICH GNIEZNO 2025

17-wrz	HOL IKE	Aula IKE UAM	
9.00-9.30	Rejestracja uczestników w Biurze Kongresu	-	
9.30-10.00			
10.00-10.30			
10.30-11.00			
11.00-11.30			
11.30-12.00			
12.00-12.30	-	**Uroczyste otwarcie VIII KMP**	
12.30-13.00		Wręczanie medali "Lux et Laus"	
13.00-13.30			
13.30-14.00			
14.00-14.30	Obiad (Aula MPPP)		
14.30-15.00			
15.00-15.30	-	**Sekcja plenarna**	1. Prof. Przeymsław Urbańczyk
15.30-16.00			2. Prof. Hanna Kóčka-Krenz
16.00-16.30			3. Prof. Leszek Paweł Słupecki
16.30-17.00			4. Prof. Wojciech Chudziak
17.00-17.30			4. Prof. Stanisław Rosik
20:00-23:00	**Bankiet powitalny dla zaproszonych gości AULA MPPP**		

LEGENDA

Sekcja całodniowa	Sekcja półdniowa	Panel dyskusyjny	Sekcja posterowa	Sekcja plenarna	Panel podsumowuj'cy
s00	s00	p00	-	SP	PP

PIERWSZY DZIEŃ OBRAD

18-wrz	Aula IKE UAM	2.01 IKE UAM	2.06 IKE UAM	1.34 IKE UAM	1.27 IKE UAM	1.26 IKE UAM	1.25 IKE UAM	2.08 IKE UAM	MPPP1 (sala edukacyjna)	MPPP2 ("Piastów malowane dzieje")	MPPP3 (konferencyjna nad czytelnią)	MPPP4 (sala nad czytelnią)	MPPP5 (wystawa główna moduł I)	Hol IKE UAM (przed aulą)
9.00-9.30	-	-	s13	s06	-	s04	-	-	s01	s21	-	s09	s29	-
9.30-10.00	s02 cz. I	s27	s13	s06	s11	s04	-	p01 (6x15')	s01	s21	s03	s09	s29	-
10.00-10.30	s02 cz. I	s27	s13	s06	s11	s04	-		s01	s21	s03	s09	s29	-
10.30-11.00	s02 cz. I	s27	-	s06	s11	s04	-		s01	s21	s03	s09	s29	-
11.00-11.30	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa
11.30-12.00		s27	s13	s06	s11	s04	-	p01 - dyskusja (1h)	s01	s21	s03	s09	s29	-
12.00-12.30	s02 cz. I	s27	s13	s06	s11	s04	-		s01	s21	s03	s09	s29	-
12.30-13.00	s02 cz. I	s27	s13	s06	s11	s04	-	-	s01	s21	s03	s09	s29	-
13.00-13.30	s02 cz. I	s27	-	s06	-	-	-	-	s01	s21	s03	s09	s29	SEKCJA POSTEROWA
13.30-14.00	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	s29	Obiad (Aula MPPP)
14.00-14.30													Obiad (Aula MPPP)	
14.30-15.00														
15.00-15.30														
15.30-16.00	s02 cz. I	s27	-	s06	s11	s05	-	p02 (5x15')	s01	s21	s03	s09	s29	-
16.00-16.30	s02 cz. I	s27	-	s06	s11	s05	-		s01	s21	s03	s09	s29	-
16.30-17.00	s02 cz. I	s27	-	s06	s11	s05	-		s01	s21	s03	s09	s29	-
17.00-17.30	s02 cz. I	-	-	s06	-	s05	-	p02 - dyskusja (1h)	s01	s21	-	-	s29	-
17.30-18.00	s02 cz. I	-	-	-	-	s05	-		-	-	-	-	s29	-
18:00-18:30	-	-	-	-	-	s05	-	-	-	-	-	-	s29	-
20:00-23:00	**UROCZYSTY BANKIET DLA UCZESTNIKÓW KONGRESU - AULA MPPP**													

DRUGI DZIEŃ OBRAD

19-wrz	Aula IKE UAM	2.01 IKE UAM	2.06 IKE UAM	1.34 IKE UAM	1.27 IKE UAM	1.26 IKE UAM	1.25 IKE UAM	2.08 IKE UAM	MPPP1 (sala edukacyjna)	MPPP2 ("Piastów malowane dzieje")	MPPP3 (konferencyjna nad czytelnią)	MPPP4 (sala nad czytelnią)	MPPP5 (wystawa główna moduł I)	MPPP6 (wystawa główna moduł III)
9.00-9.30	s.12	s.17	s22	s16	-	-	-	s19	s10	s07	s18	s15	s24	-
9.30-10.00	s.12	s.17	s22	s16	s20	-	p03 (5x15')	s19	s10	s07	s18	s15	s24	s23
10.00-10.30	s.12	s.17	s22	s16	s20	s.02 cz II		s19	s10	s07	s18	s15	s24	s23
10.30-11.00	s.12	s.17	s22	s16	s20	s.02 cz II		s19	s10	s07	s18	s15	s24	s23
11.00-11.30	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa
11.30-12.00	s.12	s.17	s22	s16	s20	s.02 cz II	p03 - dyskusja (1h)	s19	s10	s07	s18	s15	s24	s23
12.00-12.30	s.12	s.17	s22	s16	s20	s.02 cz II		s19	s10	s07	s18	s15	s24	s23
12.30-13.00	s.12	s.17	s22	s16	s20	s.02 cz II	-	-	s10	s07	s18	s15	s24	s23
13.00-13.30	-	s.17	s22	s16	-	s.02 cz II	-	-	s10	s07	s18	s15	s24	s23
13.30-14.00	Obiad (Aula MPPP)	s.17	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	s24	s23
14.00-14.30		Obiad (Aula MPPP)											Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)
14.30-15.00														
15.00-15.30														
15.30-16.00	s12	-	-	s16	s20	s28	-	-	s10	s07	s18	s15	s24	s23
16.00-16.30	s12	-	-	s16	s20	s28	-	-	s10	s07	s18	s15	s24	s23
16.30-17.00	s12	-	-	s16	s20	s28	-	-	s10	s07	s18	s15	s24	s23
17.00-17.30	s12	-	-	s16	-	s28	-	-	s10	s07	s18	-	s24	-
17.30-18.00	s12	-	-	-	-	s28	-	-	s10	-	-	-	s24	-
18.00-18.30	-	-	-	-	-	s28	-	-	-	-	-	-	s24	-
18.30-19.00	-	-	-	-	-	s28	-	-	-	-	-	-	s24	-
19.00-19.30	-	-	-	-	-	s28	-	-	-	-	-	-	s24	-

OSTATNI DZIEŃ OBRAD

20-wrz	Aula IKE UAM	2.01 (40 osób)	2.06 (40 osób)	1.34 (70 osób)	1.27 (45 osób)	1.26 (25 osób)	1.25 (25 osób)	2.08 IKE UAM
9.00-9.30	-	s30	-	s26	-	-	-	-
9.30-10.00	-	s30	-	s26	s14	p06 (4x15')	p04 (4x15')	-
10.00-10.30	-	s30	-	s26	s14			-
10.30-11.00	-	s30	-	s26	s14			-
11.00-11.30	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa	Przerwa
11.30-12.00	-	s30	-	s26	s14	p06 - dyskusja (1h)	p04 - dyskusja (1h)	-
12.00-12.30	-	s30	-	s26	s14			-
12.30-13.00	-	s30	-	s26	s14	-	-	-
13.00-13.30	-	s30	-	s26	s14	-	-	-
13.30-14.00	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)	Obiad (Aula MPPP)
14.00-14.30								
14.30-15.00								
15.00-15.30	**Panel Podsumowujący**	-	-	s26	-	-	-	-
15.30-16.00		-	-	s26	-	-	-	-
16.00-16.30		-	-	s26	-	-	-	-
16.30-17.00		-	-	-	-	-	-	-

PROGRAM VIII KONGRESU MEDIEWISTÓW POLSKICH

Programme of the 8th Congress of PolishMedievalists

17 września 2025

BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: HOL
09:00-12:00 - REJESTRACJA W BIURZE KONGRESU

UROCZYSTA INAUGURACJA VIII KONGRESU MEDIEWISTÓW POLSKICH

Koordynatorzy:
Komitet Organizacyjny VIII Kongresu Mediewistów Polskich

BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: AULA

1. **12:00-12:30**–*Otwarcie VIII Kongresu Mediewistów Polskich*

2. **12:30-14:00**–*Wręczenie medali Lux et Laus*

Przerwa obiadowa
14:00-15:00
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

SEKCJA PLENARNA

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Andrzej Buko

BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: AULA

1. **15:00-15:30** - *Bolesław Chrobry jako chrystianizator*
prof. dr hab. Przemysław Urbańczyk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

2. **15:30-16:00** - *Wczesnopiastowski gród w Poznaniu*
prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

3. **16:00-16:30** - *Od pogańskiej władzy Mieszka do chrześcijańskiego namaszczenia Bolesława Chrobrego. W jaki sposób pierwsi Piastowie byli królami?*
prof. dr hab. Leszek Paweł Słupecki (Uniwersytet Rzeszowski)

4. **16:30-17:00**–*Nadwiślański gród w Chełmnie i ziemia chełmińska w pierwszej monarchii piastowskiej*
prof. dr hab. Wojciech Chudziak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

5. **17:00-17:30** – *O Słupach Chrobrego i jego królestwie. Z dziejów pamięci o złotym wieku Wielkiego Bolesława*
prof. dr hab. Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski)

SEKCJE TEMATYCZNE

Thematicsections

1. *Sedes regniprincipales*: miejsce i rola grodów w formowaniu się wczesnośredniowiecznego władztwa Piastów
Sedes regni principales: the role and place of strongholds in the emergence of the early medieval Piast dominion

2. Na szlaku Bolesławów – pamięć o władztwie pierwszych Piastów
On the trail of the Bolesławs – memories of the first Piasts' reign

3. Broń – narzędzie i symbol władzy
Weapons – a tool and a symbol of power

4. Wczesnopiastowskie *Codicespretiosi*jako atrybut władzy – fakty i interpretacje
The Early-Piast*Codices pretiosi*as an attribute of power. Facts and interpretations

5. Władza królewska i sacrum (X–XI w.)
The royal power and the sacred (10th–11th centuries)

6. Terytorialność władzy a mobilność ludzi i idei
Territoriality of power and the migration of people and ideas

7. Zakony rycerskie w relacjach władzy i w relacjach z władzą
Military orders in relations of power and in relations with the authorities

9. Od społeczeństw plemiennych do potęg monarchicznych: średniowieczne państwa i społeczeństwa na terenach na wschód i południowy wschód od Morza Bałtyckiego
From tribal societies to monarchic powers: medieval states and societies in the lands to the east and south-east of the Baltic Sea

10. Piśmienność pragmatyczna instytucji kościelnych w późnym średniowieczu
Pragmatic literacy of church institutions in the Late Middle Ages

11. Kobiety i władza w średniowieczu i wczesnej nowożytności (Europa Środkowa)
Women and power in the Middle Ages and Early Modern Times (Central Europe)

12. Powrót do Polski Mieszka i Chrobrego – polskie nauki historyczne wobec terenów zachodniej i północnej Polski przyłączonych w 1945 roku
Return of Mieszko and Bolesław the Brave to Poland – Polish historical sciences towards the areas of western and northern Poland annexed in 1945

13. Odkrywanie władzy: sprawczość kobiet w średniowiecznej literaturze i sztuce
Exposing power: Women's agency in medieval literature and art

14. Jedna korona, wiele ludów – wieloetniczne społeczności polityczne średniowiecznej Europy
One crown, many ethnicities. The multi-ethnic political communities of medieval Europe

15. Rola klasztorów w umacnianiu władzy królewskiej i książęcej – aspekty gospodarcze
The role of monasteries in strengthening the royal and the princely power – economic aspects

16. Ambona i władza
The Pulpit and the power

17. Między Wschodem a Zachodem. Kultura polityczna Outremer (1100–1204)
Between East and West. The political culture of Outremer, 1100–1204

18. Tiara nad Wisłą. Władza papieska w średniowiecznej Polsce (XI–XV w.)
Tiara on the Vistula: Papal authority in medieval Poland (11th–15th centuries)

19. Państwo i wspólnota narodowa w „Kronice polskiej" Wincentego Kadłubka
Realm and national community in "Chronicle of the Poles" by Wincenty Kadłubek

20. 1025–1320 (1370) – Piastowska korona królewska: mity i rzeczywistość
1025–1320 (1370) – The Piast royal crown: myths and reality

21.*De spatiosignando*. Materialne i symboliczne wyznaczniki przestrzeni oraz sposoby jej organizacji w średniowieczu
De spatiosingnando. Material determinants of space and its organization in the Middle Ages

22. Nauki pomocnicze historii w badaniach nad historią Polski X–XIII wieku: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość
Auxiliary sciences of history in the research on the history of Poland, from the 10th to the 13th Century: past – present – future

23. Religie, magie, rytuały a władza – w kręgu wierzeń wczesnośredniowiecznej Europy Środkowej
Religions, magic, rituals and power – the belief circles of Early Medieval Central Europe

24. Wczesno średniowieczne grody w Europie Środkowo-Wschodniej jako narzędzia władzy nad ludźmi i terytorium
Early medieval strongholds in the Middle East Europe as instruments of power over people and territory

26. Chronografie i latopisy. Literatura historyczna na temat władzy bizantyńsko-słowiańskiego kręgu kulturowego w średniowieczu. Źródła ze wschodniego pogranicza terytorium władzy Piastów
Chronographies and letopises. Historical literature of the Byzantine-Slavic cultural circles in the Middle Ages. Sources from the eastern periphery of the Piasts' territory

27. Sposoby manifestacji władzy świeckiej i kościelnej w źródłach średniowiecznych
Ways of manifesting secular and ecclesiastical power in medieval sources

28. Od Jatviaga do Mendoga. Ziemie Bałtów w średniowieczu
From Jatviag to Mindaugas. The Lands of the Balts in the Early Middle Ages

29. Dzieło – twórca – fundator. Historia sztuki i archeologia architektury wobec procesów kształtowania się władzy i tożsamości społecznej
Work – creator – funder. History of art and archaeology of architecture toward processes of social identity formation

30. *Subcuiuspotestatem*? Śląscy zakonnicy – księgozbiory – teksty – idee
Sub cuiuspotestatem? Silesian monks – books – texts – ideas

Sekcja 1

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz
dr hab. Marcin Danielewski, prof. UAM
dr Paweł Sankiewicz

18 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP1
09:00-17:30

Sedes regniprincipales: miejsce i rola grodów w formowaniu się wczesnośredniowiecznego władztwa Piastów

Abstrakt:
Grody stanowią część krajobrazu osadniczego władztwa Mieszka I, a więc pierwszego historycznego księcia z dynastii Piastów, formującego się w X w. Funkcje tych niekiedy potężnych pod względem kubatury wałów i zajmowanej powierzchni obiektów są wciąż analizowane przez archeologów i historyków. Od dawna podejmowano dyskusje na temat tego, czy obiekty te pełniły wyłącznie funkcję militarną, czy też może odgrywały rolę gospodarczą, kultową i administracyjną. Szczególnie duże znaczenie mają w tym przypadku *sedes regniprincipales*, ale też tzw. grody centralne, które w ostatnich latach interesowały naukowców, szczególnie w ujęciu interdyscyplinarnym. Nie dziwi więc przy tym fakt, że problematyka ta pozostaje szczególnie bliska środkowoeuropejskiej mediewistyce. Dyskusje prowadzone na gruncie polskiej historiografii, między chociażby Karolem Buczkiem a Karolem Modzelewskim, a dotyczące funkcji grodów, są nadal kontynuowane przez kolejne pokolenia uczonych. Jednak współcześnie zaawansowane badania archeologiczne wsparte licznymi analizami specjalistycznymi pozwalają spojrzeć znacznie szerzej również na *sedes regniprincipales*.

***Sedes regni principales*: the role and place of strongholds in the emergence of the early medieval Piast dominion**

Abstract:
Strongholds were a part of the settlement landscape of Mieszko I's dominion in the formation in the 10th century. He was the first historic prince of the Piast dynasty. The functions of these often mighty ramparts in terms of volume and the area they occupy have been the subject of many archaeological and historical analyses. There has been a long debate as to whether these sites had an exclusively militaristic function or played an economic, cultic and administrative role. The *sedes regni principales* are of special importance in this case, together with the so-called central strongholds, which have also been of interest to scholars in recent years, especially from an interdisciplinary perspective. It comes as no surprise that this issue has been at the heart of Central European medieval studies. Discussions held in Polish historiography between, for example, Karol Buczek and Karol Modzelewski, concerning the role of strongholds, continue among successive generations of scholars. However, contemporary advanced archaeological research supported by numerous specialised analyses allows us to take a much broader view of the *sedes regni principales* as well.

1. **09:00-09:30** - *Castrum cum attinentiis. Uwagi o roli grodów w monarchiach piastowskich X-XIII w. w oparciu o źródła pisane*
   dr hab. Krzysztof Fokt (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Ląd nad Wartą - jeden gród w trzech odsłonach*
   dr Michał Brzostowicz (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** - *Sandomierz - od ziemi „niczyjej" do sedes regniprincipales*
   dr Agnieszka Stempin (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Regia i Grodzisko - dwa wiślickie grody w świetle nowszych badań*
   dr Nina Glińska (Narodowy Instytut Dziedzictwa)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Archeologia płockiej "sedes regniprincipalis" – próba bilansu*
   dr Maciej Trzeciecki (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Gród poznański i jego znaczenie we władztwie Piastów*
   dr Olga Antowska-Gorączniak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Gnieźnieński zespół grodowy w świetle nowszych badań*
   dr Tomasz Janiak (Muzeum Początków Państwa Polskiego)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Kruszwica, piastowska domena nad Gopłem*
   mgr Joanna Sawicka (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Wrocław – modelowy czy szczególny ośrodek państwa Piastów?*
   dr hab. Aleksandra Pankiewicz (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Gród w Santoku – w krainie wody i wiatru*
    dr Kinga Zamelska-Monczak (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** - *Wczesnośredniowieczny gród w Grzybowie i jego znaczenie w strukturze władztwa Piastów*
    Jacek Wrzesiński (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy)
    dr hab. Marcin Danielewski, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *Wczesnośredniowieczny Giecz – nowe odkrycia, nowe interpretacje*
    Teresa Krysztofiak (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 2

Koordynatorzy:
mgr Ewelina Siemianowska
dr Paweł Migdalski
prof. dr hab. Stanisław Rosik

CZĘŚĆ I: 18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: AULA
09:30-17:30

Na szlaku Bolesławów – pamięć o władztwie pierwszych Piastów

Abstrakt:
Celem sekcji jest przyjrzenie się i analiza pamięci historycznej o pierwszych Piastach i ich państwie w epoce narodzin, wzrostu i upadku nacjonalizmów, które dla narodu polskiego przypadają na okres zaborów, dwudziestolecia międzywojennego, PRL-u oraz III RP. Niezmiernie interesujące wydaje się tu być zagadnienie Ziem Odzyskanych. Sama nazwa skutecznie spopularyzowana przez propagandę PRL-u pojawiła się w polskiej nacjonalistycznej myśli zachodniej na początku XX w. Już wtedy postulowano przesunięcie granic niepodległej Polski na zachód, czyli na linię Odry i Nysy Łużyckiej, powołując się zwłaszcza na związki – nawet epizodyczne – tychże terytoriów z władztwem pierwszych Piastów. Dopiero w 1945 r. stała się możliwa reaktywacja idei piastowskiej i odejście od dominującej wcześniej idei jagiellońskiej. Przejawiało się to nie tylko w rozkwicie badań historycznych i archeologicznych (w tym milenijnych), ale też w rozmaitych działaniach w przestrzeni publicznej w zakresie: literatury popularnonaukowej i pięknej, prasy, kinematografii, muzyki, sztuki, nazewnictwa, działalności muzeów, pomnikach itp. Przejawy pamięci chyba najjaskrawiej widoczne są w PRL-u, ale w ramach sekcji przedstawione zostaną referaty przekrojowe i szczegółowe dotyczące pamięci o Piastach w wymienionych epokach.

On the trail of the Bolesławs – memories of the first Piasts' reign

Abstract:
The aim of this section is to examine and analyse the historical memory of the first Piasts and their state in the era of the birth, growth and fall of nationalisms, which, for the Polish nation, falls within the period of partitions, the interwar period, the Polish People's Republic and the Third Polish Republic. The issue of the Recovered Territories seems to be extremely interesting here. The name itself, effectively popularised by the propaganda of the Polish People's Republic, appeared in Polish Western nationalist thought at the beginning of the 20th century. Even then, there were postulates to move the borders of independent Poland westwards, i.e. to the line of the Oder and the Lusatian Neisse, referring in particular to the connections - even the episodic ones - between these territories with the rule of the first Piasts. It was not until 1945 that the reactivation of the Piast idea and the departure from the previously dominant Jagiellonian idea became possible. This was manifested not only in the flourishing of historical and archaeological research (including the millennium research), but also in various activities within the public space (popular science and fiction, the press, cinematography, music, art, names, museums, monuments, etc.). The manifestations of these memories are probably most clearly visible during the Polish People's Republic, but this section will present cross-sectional and detailed papers on the memory of the Piasts in the other epochs mentioned.

1. **09:30-10:00** - *Dwie tradycje gniazda Piastów – polskie i śląskie "origines" dynastii (w kręgu wielkich rocznic)*
   prof. dr hab. Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30**–*Pamięć i przestrzeń: Polska Bolesława Chrobrego w ks. I Kroniki polskiej Galla Anonima*
   dr hab. László Tapolcai
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00** - *Kształtowanie się pamięci o pierwszych Piastach w najstarszych rocznikach polskich*
   dr Adrien Queret-Podesta (Instytut Slawistyki PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

4. **12:00-12:30**–*Początki Gniezna w świadomości tutejszego środowiska duchownego doby XVI-XVIII wieku*
   dr Michał Muraszko (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:30-13:00** - *Przedstawienia Bolesława Chrobrego w sztuce Polski przedrozbiorowej*
   prof. dr hab. Tomasz Torbus (Uniwersytet Gdański)
   Dyskusja (10 min.)
6. **13:00-13:30** - *Endecki mit Bolesława Chrobrego*
   mgr Michał Gniadek-Zieliński (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

7. **15:30-16:00**–*Zmiany w przedstawianiu panowania Mieszka I i Bolesława Chrobrego w polskich podręcznikach do nauki historii wydawanych w XIX-XX wieku*
   dr hab. Krzysztof Boroda (Uniwersytet w Białymstoku)
   Dyskusja (10 min.)
8. **16:00-16:30** - *Analiza ukrytych warstw znaczeniowych pomników Bolesława Chrobrego*
   dr hab. Łukasz Neubauer (Uniwersytet Szczeciński)
   Dyskusja (10 min.)
9. **16:30-17:00** - *Twarze Bolesława Chrobrego*
   dr hab. Maciej Michalski, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
10. **17:00-17:30**–*Idea piastowska w polskiej historiografii – metafora narracyjna i element identyfikacji narodowej w pracach dotyczących dziejów Śląska*
    prof. dr hab. Piotr Mikołaj Boroń (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
    Dyskusja (10 min.)
11. **17:30-18:00** - *Archeologia Polski wschodniej: pomiędzy pamięcią społeczną o Bolesławie Chrobrym, Włodzimierzu Wielkim (Danielu Romanowiczu) a mizerią finansową. Od międzywojnia po czasy współczesne*
    dr hab. Marcin Wołoszyn, Prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski)
    dr Katarzyna Radziwiłko (Uniwersytet Rzeszowski)
    Dyskusja (10 min.)

CZĘŚĆ II: 19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.26
10:00-13:00

12. **10:00-10:30** - *Gród Krzywoustego. Kształtowanie narracji o piastowskości miasta na tzw. Ziemiach Odzyskanych w okresie Polski ludowej na przykładzie Jeleniej Góry*
    dr Marek Szajda (Ośrodek "Pamięć i Przyszłość")
    dr IvoŁaborewicz (Archiwum Państwowe we Wrocławiu)
    Dyskusja (10 min.)
13. **10:30-11:00** -*Cieszyn na uboczu szlaku Bolesławów. Albo o tym, dlaczego rotunda z Góry Zamkowej znalazła się na banknocie o nominale 20 złotych*
    mgr Jan Paweł Borowski (Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie)
    Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

14. **11:30-12:00**–*Widma Piastów. Przypadek post-przesiedleniowego miasta "Ziem Odzyskanych"*
    dr hab. Karolina Ćwiek-Rogalska (Instytut Slawistyki PAN)
    Dyskusja (10 min.)
15. **12:00-12:30** - *Jak Germanię zastąpił Mieszko I. Kreowanie pamięci w XX w. o działaniach Mieszka I na Pomorzu Zachodnim*
    dr Paweł Migdalski (Uniwersytet Szczeciński)
    Dyskusja (10 min.)
16. **12:30-13:00** - *Wiodące motywy w społeczno-politycznym opisie państwa pierwszych władców dynastii Piastów w twórczości Karola Bunscha*
    dr Przemysław Benken (Instytut Pamięci Narodowej)
    Dyskusja (10 min.)
17. **13:00-13:30** - *Uproszczenie, skrajność, wypośrodkowanie, czyli jak i dlaczego przedstawiono pierwszych Piastów we współczesnej beletrystyce (wybrane przykłady)?*
    dr hab. Małgorzata Delimata, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
    Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

Sekcja 3:

Broń – narzędzie i symbol władzy
Koordynatorzy:
dr Arkadiusz Michalak
dr hab. Andrzej Janowski, prof. IAE PAN

CZĘŚĆ I: 18 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP3
09:30-17:00

Broń – narzędzie i symbol władzy

Abstrakt:
Broń od starożytności stanowiła atrybut władcy, a różne elementy broni zaczepnej (miecze, włócznie, maczugi, buławy) pełniły rolę atrybutów władzy wojskowej. Władzę terytorialną manifestowano poprzez zatknięcie włóczni z proporcem w widocznym miejscu. Wkroczenie z takim symbolem na obcą ziemię oznaczało wysunięcie roszczeń terytorialnych. Podobnie miecz był podstawowym atrybutem dobrego władcy, a jego przekazanie było oznaką przychylności, ale również wyraźnym znakiem obowiązku obrony swojego pana. Zgodnie z dawnymi prawami zwyczajowymi broń była użyczana przez wodza i po śmierci wojownika powinna być, poza wyjątkowymi przypadkami, zwrócona właścicielowi. Być może to właśnie jest powodem powód umieszczania jej przy zmarłych, a dokonywane przez archeologów znaleziska grobowe interpretować należy jako symbol funkcji pełnionej za życia przez pochowanego. Groby takie koncentrują się w pobliżu ówczesnych centrów władzy i gospodarki. Szczególna rola przypadała przy tym mieczowi, który stanowił jedno z insygniów koronacyjnych oraz atrybut władzy, nie tylko politycznej, ale również sędziowskiej. Tym i podobnym zagadnieniom chcemy poświęcić obrady w ramach planowanej sekcji.

Weapons – a tool and a symbol of power

Abstract:
Weapons have been an attribute of the ruler since antiquity, and various offensive weapons (swords, spears, clubs, maces) have been regarded as symbols of military power. Territorial authority was manifested by displaying a spear with a banner in a prominent place. Entering a foreign land with such a symbol meant making territorial claims. Similarly, the sword was a basic attribute of a good ruler, and its handing over was a sign of favour, but also a clear sign of the duty to defend their patron. According to ancient customary laws, weapons were lent by the chieftain and, after the death of a warrior, were to be returned to the owner. Perhaps this is the reason why they were placed next to the deceased, and grave goods could be interpreted as a symbol of the function held by the buried during their life. Such burials are often concentrated near the centres of power and economy of the time. The special role of the sword resulted in his role during the coronation and an attribute of power, not only political but also judicial. These and similar issues will be the focus of the planned section.

1. **09:30-10:00** - *Potentiorinteromnes. Elitarne pochówki z bronią z obszaru Jaćwieży*
   dr Marcin Kasjan Engel (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30** - *Uzbrojenie a wiek zmarłych pochowanych na wczesnośredniowiecznych nekropoliach z terenu ziem polskich – aspekty społeczne i kulturowe*
   dr Tomasz Kurasiński (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00** - *Ikonografia tarczy jako nośnika przekazu wizualnego w Bizancjum*
   dr Piotr Grotowski (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Znaleziska elementów broni ze znakami Rurykowiczów z terytorium księstwa połockiego: możliwości interpretacji*
   dr Mikalai Plavinski (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *O mieczach Prusów i Jaćwingów*
   dr hab. Tomasz Nowakiewicz (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** -*Miecz w świecie pierwszych Piastów – wyróżnik społeczny, czy symbol przynależności grupowej?*
   mgr Igor Górewicz (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
7. **13:00-13:30** - *Wczesnośredniowieczne trzewiki pochew mieczy – przeznaczenie utylitarne czy symboliczne*
   dr hab. Andrzej Janowski, prof. IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

8. **15:30-16:00** - *Do jakiego stopnia elitarny charakter mają zabytki uzbrojenia znalezione w elitarnym kontekście?*
   dr hab. Lech Ziemowit Marek, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
9. **16:00-16:30** - *Uzbrojenie jako element budowy wizerunku władcy w ikonografii książąt z dynastii Gryfitów w XV w.*
   mgr Justyna Bądkowska (Muzeum Narodowe w Szczecinie)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:30-17:00** - *Buława emblematem władzy w średniowiecznej Polsce?*
    dr Arkadiusz Michalak (Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze z/s w Świdnicy)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 4

Koordynatorzy:
dr hab. Monika Jakubek-Raczkowska, prof. UMK
dr hab. Juliusz Raczkowski, prof. UMK

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.26
09:00-13:00

Wczesnopiastowskie Codicespretiosi jako atrybut władzy – fakty i interpretacje

Abstrakt:
Przedmiotem analiz będą XI-wieczne rękopiśmienne kodeksy iluminowane, łączone w badaniach z monarchią wczesnopiastowską i konkretnymi przedstawicielami dynastii – Mieszkiem II, Bolesławem Szczodrym, Władysławem Hermanem, uchodzące za luksusowe fundacje – atrybuty władzy na wzór ottońskich i późnoottońskich „złotych kodeksów". Jest to nieduża grupa woluminów, rozproszonych w różnych bibliotekach europejskich (Gniezno, Kraków, Düsseldorf, Cividale), których hipotetyczny związek z domem panującym, oparty na ogół na przesłankach pośrednich, wymaga nowego spojrzenia i weryfikacji. Drogą do ponownego rozpoznania tych ksiąg jest studium kontekstu historycznego i ich zawartości oraz wnikliwa analiza struktury i dekoracji pod kątem materiału i techniki, walorów artystycznych, programu ikonograficznego. Sekcja będzie bezpośrednio powiązana z jubileuszem millenium koronacji w Gnieźnie.

The Early-Piast Codices pretiosi as an attribute of power. Facts and interpretations

Abstract:
The subject of the following analysis will be illuminated manuscript codices from the 11th century, associated in research with the Early Piast monarchy and specific representatives of the dynasty – Mieszko II, Bolesław the Generous, Władysław Herman – regarded as luxurious foundations: attributes of power, following the example of Ottonian and Late Ottonian 'golden codices'. It is a small group of volumes, scattered across various European libraries (Gniezno, Kraków, Düsseldorf, Cividale), whose hypothetical connection to the ruling house, generally based on indirect indications, requires a new look and verification. The way forward for the new recognition of these books is the study of the historical context and content, and a thorough analysis of the structure and decoration in terms of material and technique, artistic values, and iconographic programme. The section will be directly linked to the millennium jubilee of the coronation in Gniezno.

1. **09:00-09:30** -*Dzieło sztuki, mit początku i pamięć historyczna. O konsekwencjach pewnych tradycji dla badań historii sztuki*
   dr hab. Monika Jakubek-Raczkowska, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *„Korona Chrobrego" i inne korony europejskich królów-bohaterów. Mit i pamięć historyczna o koronach królewskich w średniowiecznej Europie*
   dr hab. Jerzy Pysiak, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Wokół losów kodeksu Matyldy*
   prof. dr hab. Piotr Z. Oliński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Kodeks Matyldy jako obiekt materialny – implikacje badań zabytkoznawczych dla badań historycznych*
   dr hab. Monika Jakubek-Raczkowska, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   dr hab. Juliusz Raczkowski, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Ani złote, ani skromne. Ewangeliarz Emmeramski z Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej*
   dr Wojciech Baran (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Czego nie wiemy o "Złotym Kodeksie Pułtuskim" (Biblioteka Czartoryskich, Rkps Czart. 1207 IV)?*
   dr Katarzyna Płonka- Bałus (Uniwersytet Gdański)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Czy złoty kodeks musi być złoty? Wyniki badań materiału i techniki wykonania kodeksów wczesnopiastowskich*
   dr hab. Juliusz Raczkowski, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

Sekcja 5

Koordynator:
dr hab. Jerzy Pysiak, prof. UW

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.26
15:30-18:30

Władza królewska i sacrum (X–XI w.)

Abstrakt:
Proponowana sekcja zajmie się problematyką relacji pomiędzy osobą władcy a *sacrum*. Rzeczywistość kulturowa Zachodu w X i XI w. była efektem długiego procesu transformacji świata antycznego. Ostateczny swój kształt uzyskała w wyniku reform i praktyki sprawowania władzy przez Karolingów. Istotnym jej elementem było umocnienie się idei pochodzenia władzy monarszej od Boga, jej sakralizacja oraz wykształcenie się rytuału koronacyjnego. Na władcę nakładano liczne obowiązki. Były to: opieka nad Kościołem i wyznawcami Jezusa, poszerzanie granic chrześcijańskiego świata, fundowanie kościołów i zakładanie klasztorów, wreszcie – odpowiedzialność przed Bogiem za zbawienie swoich poddanych. W zamian władca mógł liczyć na: modlitwę *pro rege et regibus*, wpisanie jego imienia do modlitwy eucharystycznej, wsparcie obdarowywanych przezeń świętych oraz po akcie unkcji nienaruszalność swojej pozycji jako monarchy. Wykształcony w dobie karolińskiej i rozwinięty przez Ottonów model sakralności władzy został, przez reformujący się w XI w. Kościoła, poddany gruntownej redefinicji i ostatecznie odrzucony. Skutkowało to utratą przez władzę świecką nimbu sakralności.

The royal power and the sacred (10th–11th centuries)

Abstract:
The proposed section will deal with the issue of the relationship between the ruler and the sacred. The cultural reality of the West in the 10th and 11th centuries was the result of a long process of transformation from the ancient world. It took its final shape through the reforms and practices of exercising power by the Carolingians. An important element of this was the strengthening of the idea of the origin of monarchical power from God, its sacralisation and the development of the coronation ritual. Numerous duties were imposed on the ruler. These included care for the Church and the followers of Jesus, expanding the borders of the Christian world, founding churches and establishing monasteries, and finally - responsibility before God for the salvation of his subjects. In return, the ruler could count on the prayer *pro rege et regibus*, the inscription of his name in the Eucharistic prayer, the support of the saints he endowed with gifts and, after the act of unction, the inviolability of his position as a monarch. The model of the sacrality of power, developed in the Carolingian era and developed by the Ottonians, was thoroughly redefined and ultimately rejected. Thisresulted in the secularauthoritieslosingtheir aura of sacrality.

1. **15:30-16:00** - *Klasztor, królowie i heretycy: władza królewska i jej znaczenie w dziele X-wiecznej reformy monastycznej*
   mgr Karolina Białas (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **16:00-16:30**-*Cesarz, tyran i diabeł: żywot św. Germana Szkota (BHL 3452) a wyobrażenia o władzy królewskiej w królestwie Franków Zachodnich X/XI wieku*
   mgr Tomasz Dalewski (Université Jean Moulin Lyon 3)
   Dyskusja (10 min.)
3. **16:30-17:00**- *W poszukiwaniu świętego patrona. Pierwsi Kapetyngowie i kult świętych*
   dr hab. Jerzy Pysiak, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
4. **17:00-17:30** - *Podstawy ideowe władzy Rogera II, króla Sycylii (1130-1154) na przykładzie jego tytulatury*
   mgr Jacek Roszkiewicz (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
5. **17:30-18:00**- *Zmiany w modelu władzy książęcej na Rusi w XI–XII wieku w „Pouczeniu" Włodzimierza Monomacha*
   lic. Jan Grzegorz Czapliński (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **18:00-18:30**- *Mroczne oblicze świętego Wojciecha? W poszukiwaniu źródeł pamięci o praskim biskupie i genezy obrazu monarchii wczesnopiastowskiej w ruskiej literaturze późnego średniowiecza*
   mgr Grzegorz Garbuz (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

Sekcja 6

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Jerzy Rajman
prof. dr hab. Bogusław

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.34
09:00-17:30

Terytorialność władzy a mobilność ludzi i idei

Abstrakt:
Średniowiecze to ciągłe poszerzanie Europy tożsamej z *christianitas* aż po upadek emiratu Granady w 1492 r. Średniowieczna Europa rodziła się w tyglu wędrówek ludów, u schyłku epoki ekspandowała za oceany, ale działo się to poniekąd wcześniej (krucjaty). Przemieszczano się w obrębie Europy – bez swobody w tym zakresie trudno sobie wyobrazić procesy kolonizacyjne. Przywykliśmy mówić o średniowiecznej Europie państw i narodów, ale ona sama wciąż raczej chciała być *universum*, któremu – dla znacznej części kontynentu – przewodził Rzym. Można by nawet postawić prowokacyjną tezę, że ówczesna Europa to państwo rzymskie, gdzie rządzili papieże z kompetencjami szerszymi niż władza średniowiecznych cesarzy. Taką też wizję Europy i świata przekazała nam średniowieczna kartografia (tyle, że *axismundi* leżało poza Europą – w Jerozolimie). Ale i mapy partykularne nie ukazywały granic. Spróbujmy zatem zmierzyć się z pytaniami: Czy średniowieczna Europa była jednością? Czy w tym czasie stanowiła teren bardziej zjednoczony niż później? Czy Europa skupiała ludzi bardziej dynamicznych, niż skłonni jesteśmy przyznać? Może była to po prostu Europa bez granic, tak w skali makro, jak i mikro.

Territoriality of power and the migration of people and ideas

Abstract:
The Middle Ages was a continuous expansion of Europe, identified with *christianitas*, until the fall of the Emirate of Granada in 1492. Medieval Europe was born in the melting pot of migrations, at the end of the era it expanded across the oceans, but this had happened to some extent earlier (the Crusades). People moved within Europe – without freedom in this area it is difficult to imagine colonization processes. We are used to talking about medieval Europe as states and nations, but it still wanted to be a universe, which – for a large part of the continent – was led by Rome. One could even put forward a provocative thesis that Europe at that time was a Roman state, ruled by popes with broader competences than the power of medieval emperors. Medieval cartography also gave us such a vision of Europe and the world (except that the *axis mundi* lay outside Europe – in Jerusalem). But even particular maps did not show borders. Let us therefore try to face the question of whether medieval Europe was a unity, or whether it was more united than later. Perhaps it was also a Europe of dynamic people. Perhaps it was simply a Europe without borders, both on a macro and micro scale.

1. **09:00-09:30** - *Kilka uwag o „oficjalnej" dacie końca starożytności w kontekście namiestnictwa Syagriusza w północnej Galii (ok. 464/5-486). Czy zwycięstwo Chlodwiga pod Soissons (486 r.) nie powinno stanowić cezury początku średniowiecza?*
   dr Maciej Wojcieszak (Uniwersytet Gdański)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Zachodni Łuk Karpacki jako pogranicze Árpádowo-Piastowskie*
   dr Jakub Kurák (Jan StanislavInstitute of Slavistics SAS)
   mgr KristiánJócsik (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Pochodzenie i mobilność osób chowanych na średniowiecznych cmentarzyskach z Mazowsza i Podlasia*
   (X-XIII w.)
   dr Dariusz Błaszczyk (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Ruleoverterritory as a methodological problem on the example of the King Přemysl Ottokar II*
   dr hab. David Kalhous (Masarykovauniverzita)
   dr Lukáš Reitinger (Masarykovauniverzita)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Książę w podróży, na przykładzie peregrynacji Bolesława III księcia legnicko-wrocławskiego w latach*
   1302-1311/1312.
   mgr Michał Hankus (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Terytorialność władzy Luksemburgów na tronie św. Wacława a „polski dysonans". Polityczny projekt, który wymknął się spod kontroli.*
   prof. dr hab. Bogusław Czechowicz (Slezskáuniverzita v Opavě)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Mobilność otoczenia książąt górnośląskich w II połowie XIV i I połowie XV wieku*
   prof. dr hab. Jerzy Sperka (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Ze wszystkich stron świata. Pochodzenie mieszkańców średniowiecznego Krakowa w świetle określeń odnoszących się do narodowości.*
   prof. dr hab. Jerzy Rajman (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Migracja kupców nadreńskich do Krakowa w XV wieku*
   dr Joanna Brzegowy (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Laici in Curia Romana. Kontakty świeckich z terenu diecezji krakowskiej ze Stolicą Apostolską w XV w.*
    dr Edyta Pluta-Saladra (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
    dr Dorota Żurek (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** - *Sectaschismatica czy RuthenicaEcclesia? Problematyka przynależności prawosławnych Rusinów do chrześcijańskiego universum w świetle „AnnalesPoloniae" Jana Długosza*
    dr Barbara Bielaszka-Podgórny (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *UtsciresquodsisSorabisGermanicavictrix. Czech lands in the Middle Agesthrough the eyes of modern historians*
    dr Jan Zdichynec (UniverzitaKarlova)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 7

Koordynatorzy:
dr hab. Maciej Dorna, prof. UAM
dr Kamil Wasilkiewicz
dr hab. Maria Starnawska, prof. ucz.

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP2
09:00-17:30

Zakony rycerskie w relacjach władzy i w relacjach z władzą

Abstrakt:
Problematyka zakonów rycerskich przyciągała od zawsze uwagę polskich historyków. Z oczywistych względów największe zainteresowanie budził niezmiennie zakon krzyżacki. Jednak na dorobek polskiej mediewistyki składają się również badania poświęcone innym zakonom rycerskim, zarówno tym, które odcisnęły swoje piętno na dziejach w ich wymiarze uniwersalnym, jak templariusze i joannici, jak i tym, których działalność nie wykraczała poza ramy lokalne i regionalne, by wspomnieć tylko tzw. zakon braci dobrzyńskich czy inflancki zakon kawalerów mieczowych. Celem proponowanej sekcji jest stworzenie przestrzeni do dyskusji nad dziejami zakonów rycerskich jako z jednej strony podmiotów władzy, a z drugiej strony przedmiotu poczynań władzy w różnych okresach, miejscach i kontekstach społeczno-kulturowych. W ramach tak zarysowanej tematyki będzie mogła zostać uwzględniona również perspektywa historii historiografii zakonów rycerskich.

Military orders in relations of power and in relations with the authorities

Abstract:
The issue of military orders has always attracted the attention of Polish historians. For obvious reasons, the greatest interest has always been aroused the Teutonic Order, but the achievements of Polish medieval studies also include research on other military orders, both those that left their mark on history in their universal dimension, such as the Templars and the Hospitallers, and those whose activities did not go beyond the local or regional framework, for instance the Order of Dobrzyń and the Livonian Brothers of the Sword. The aim of the proposed section is to provide a venue for discussing the history of military orders as, on the one hand, subjects of power and, on the other hand, objects of the pursuit of authority in different periods, places and socio-cultural contexts. Within the framework of the subject matter thus outlined, the perspective of the historiography of military orders will also be able to be included.

1. **09:00-09:30** - *Sprowadzenie templariuszy do Polski w świetle źródeł jako jedna z prerogatyw władzy książąt dzielnicowych*
   dr Marcin Juliusz Gomółka (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00**–*„Między współpraca a wojną". Zakony rycerskie wobec dynastii wschodniopomorskiej*
   dr hab. Marek Smoliński, prof. UG (Uniwersytet Gdański)
3. **10:00-10:30** -*Ostatni Kapetyngowie i joannici*
   dr hab. Magdalena Satora, prof. ucz. (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Flota joannitów jako narzędzie utrwalania władzy w Państwie Zakonnym w Dodekanezie 1306-1522*
   mgr Tomasz Mizera (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00**–*Od Burzenlandu do Prus. Porównanie działań Zakonu Krzyżackiego w dążeniu do utworzenia własnego państwa*
   mgr Kamila Dorota Szymczak (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Przywilej kruszwicki, prawo chełmińskie i prawo lubeckie jako przyczynek do powstania i utrwalenia władztwa krzyżackiego w Prusach*
   dr Krzysztof Mastykarz (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Zakon niemiecki jako podmiot władzy w świetle przywileju chełmińskiego z 1233 r.*
   dr hab. Marian Dygo , prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Walka inflanckiej gałęzi zakonu krzyżackiego o zwierzchnictwo nad Rygą - upokorzenie miasta w 1330 r.*
   mgr Maja Gąssowska (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00**–*Relacje władzy komturów memelskich*
10. dr hab. Krzysztof Kwiatkowski, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:00-16:30** - *Wielki mistrz Johann von Tiefen wobec elekcji króla Polski w 1492 r.*
    prof. dr hab. Adam Szweda (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)
12. **16:30-17:00**–*Organisationalstructures of militaryspiritualorders in Central Europe*
    prof. dr hab. Libor Jan (Masarykovauniverzita)
    Dyskusja (10 min.)
13. **17:00-17:30** - *Relacje kalatrawensów z władcami Kastylii w II poł. XII i I poł. XIII w.*
    mgr Michał Koszela (Muzeum Gdańska)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 9

Koordynatorzy:
dr Lech J. Kościelak
dr Alan V. Murray

18 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP4
09:00-17:00

Od społeczeństw plemiennych do potęg monarchicznych: średniowieczne państwa i społeczeństwa na terenach na wschód i południowy wschód od Morza Bałtyckiego

Abstrakt:
Między wiekami XI a XIV pierwotnie rozdrobnione ludy na terenach na wschód i południowy wschód od Morza Bałtyckiego uległy przekształceniom w wyniku zewnętrznych nacisków i wpływów Europy Zachodniej, a w mniejszym stopniu świata prawosławnego. W wyniku złożonych procesów wojskowych i politycznych zróżnicowane plemiona Inflant, Kuronii i Prus zostały poddane rządom suwerennych biskupstw i państw zakonnych, podczas gdy obszary peryferyjne zaanektowały królestwa Danii i Polski. Litwa rozwinęła się z luźnych regionalnych sojuszy kunigasów w wielkie księstwo zjednoczone unią personalną z polską koroną, podczas gdy ziemie halickie chwiały się w swojej wierności między światem prawosławnym a katolickim. Celem tej sekcji jest zbadanie rzeczywistych procesów związanych z tymi doniosłymi wydarzeniami, ale także potencjalnych przekształceń, które nigdy nie zostały w pełni zrealizowane, takich jak efemeryczne chrześcijańskie królestwo Mendoga na Litwie lub plany niemieckiego królestwa w Inflantach. Mamy nadzieję lepiej zrozumieć przemiany, które doprowadziły do włączenia wschodnich i południowo-wschodnich terenów nadbałtyckich do szerszego europejskiego świata politycznego i kulturalnego.

From tribal societies to monarchic powers: medieval states and societies in the lands to the east and south-east of the Baltic Sea

Abstract:
Between the 11th and 14th centuries the originally fragmented peoples in the areas east and south-east of the Baltic Sea were transformed as a result of external pressures and influences from Western Europe, and, to a lesser extent, from the Orthodox world. As a result of complex military and political processes, the diverse tribes of Livonia, Curonia and Prussia were brought under the rule of sovereign bishoprics and order states, while peripheral areas were annexed by the kingdoms of Denmark and Poland. Lithuania developed from loose regional alliances of kunigas into a grand duchy united in personal union with the Polish crown, while Galician lands wavered in their allegiance between the Orthodox and Catholic worlds. The aim of this section is to explore the actual processes involved in these momentous events, but also to study potential transformations that were never fully realised, such as the ephemeral Christian kingship of Mindaugas in Lithuania, or plans for a German kingship in Livonia. We hope to gain a better understanding of the transformations which brought the eastern and south-eastern Baltic lands into the wider European political and cultural world.

1. **09:00-09:30** - *Od grodów do zamków. Wybrane grody szlaku wodnego rzeki Dźwiny przebudowane na zamki w świetle analiz GIS.*
   mgr Anna Maria Garstka (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Problems and Potentialities of StateFormation in Medieval Livonia (1185-1260)*
   dr Alan V. Murray (University of Leeds)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Chrystianizacja ogniem, mieczem i...teatrem. Z doświadczeń tłumaczenia Kroniki Henryka Łotysza*
   dr Aleksandra Araszkiewicz (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *O dwóch takich, którzy stali się wiernymi sojusznikami chrześcijan. Liw Kaupo i Litwin Suxe. Case study*
   mgr Maja Gąssowska (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Jaćwingowie w polityce Romanowiczów do śmierci Daniela Romanowicza*
   prof. dr hab. Adrian Jusupović (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Chrystianizacja i kształtowanie państwa litewskiego: przypadek króla Mendoga w kontekście średniowiecznej teologii politycznej*
   dr Marius Ščavinskas (Klaipėda University)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Narodziny Królestwa Mendoga w świetle powojennej historiografii polskiej*
   dr hab. Lidia Korczak, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
   13:00-13:30 - *Rozwój księstw ruskich w świetle ChroniconLivoniae*
   dr Lech J. Kościelak (Fundacja Agencji Służby Społecznej)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

8. **15:30-16:00** - *Włączenie Finlandii do zachodnioeuropejskiego kręgu kulturowego w XII i pierwszej połowie XIII w.*
   dr Tomasz Paluszyński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
9. **16:00-16:30** - *Wizyta księżnej Anny, małżonki Wielkiego księcia litewskiego Witolda, w Kwidzynie i w Malborku w świetle pism źródłowych Vita Lindana oraz zeznań świadków Procesu kanonizacyjnego bł. Doroty z Mątów (od 1394 do 1521)*
   dr hab. Marta Kowalczyk (Centrum Badań Interdyscyplinarnych "Probalticum")
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:30-17:00** - *Sprawa zakładników podczas rządów krzyżackich na Żmudzi w latach 1400-1401 i 1405-1409 (w świetle źródeł zakonnych)*
    dr hab. Marek Radoch (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 10

Koordynatorzy:
dr hab. Radosław Biskup, prof. UMK
prof. dr hab. Paweł Kras

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP1
09:00-18:00

Piśmienność pragmatyczna instytucji kościelnych w późnym średniowieczu

Abstrakt:
W późnym średniowieczu praktycznie wszystkie aspekty działalności administracyjnej, duszpasterskiej, sądowniczej i gospodarczej Kościoła katolickiego wiązały się z użytkowaniem słowa pisanego. Celem proponowanego panelu jest dyskusja nad chronologią i dynamiką rozwoju piśmienności pragmatycznej Kościoła polskiego w kontekście ciągle poszerzającej się wiedzy o mechanizmach rozwoju tej piśmienności w całym chrześcijaństwie zachodnim. Zależy nam na pogłębionym spojrzeniu na rozwój późnośredniowiecznej biurokracji kościelnej w obrębie prowincji: ryskiej, gnieźnieńskiej, a także lwowskiej, odpowiedzialnej za powstanie serii ksiąg rejestrujących działalność biskupa i jego urzędników, zwłaszcza oficjała i wikariusza generalnego *in spiritualibus*. Pragniemy, aby dyskusja na temat zachowanych ksiąg kościelnych z jednej strony dotyczyła technologii ich wytwarzania, przechowywania i przetwarzania, a z drugiej pozwoliła – w możliwie szeroki sposób – określić ich funkcje i znaczenie w coraz skuteczniejszym zarządzaniu jednostkami kościelnymi i w duszpasterstwie.

Pragmatic literacy of church institutions in the Late Middle Ages

Abstract:
In the Late Middle Ages, virtually all aspects of administrative, pastoral, judicial and economic activities of the Roman Church were associated with the use of the written word. The proposed panels are intended to encourage discussion on the chronology and dynamics of pragmatic literacy of the Polish Church in the context of the continuously growing knowledge of the mechanisms of this kind of literacy in Western Christianity. We wish to discuss more in-depth approaches to the late medieval ecclesiastical bureaucracy in the provinces of Gniezno, Lviv and Riga whose growth enabled the production of registers recording activities of bishops and their officials, in particular deputy judges and vicars-general *in spiritualibus*. We hope that our discussion on the extant ecclesiastical records will serve to analyse technologies of their production and to study the methods by which they were kept and revised. We also intend to examine – in the broadest possible context – the functions of these records and their role in making the Church administration and ministry more effective.

1. **09:00-09:30** - *Piśmiennictwo pragmatyczne w zarządzaniu instytucjami Uniwersytetu Krakowskiego w późnym średniowieczu*
   dr Dagmara Wójcik-Zega (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Piśmiennictwo pragmatyczne w procesie dydaktycznym późnośredniowiecznego Uniwersytetu Krakowskiego*
   dr Elżbieta Knapek (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Jak dokumentowano spory sądowe w konsystorzu gnieźnieńskim w II połowie XV wieku? Uwagi wstępne*
   dr Adam Kozak (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Druga strona dokumentu – katedralne lociscribendi i ich praktyka „archiwizacji" świadectw prawnych do poł. XIV w.*
   lic. Kacper Pielat (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Wybrane aspekty funkcjonowania konsystorza gnieźnieńskiego w 1. połowie XV wieku: siedziby - terminy - notariusze*
   dr Marta Czyżak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Księgi konsystorza kaliskiego – ich treść i rola w działalności instytucji*
   dr Arkadiusz Borek (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Vigore appellacionis ad sedem metropoliticam Gnesnensem primaticam. Odwołania od wyroków sądów kościelnych metropolii lwowskiej do sądu prymasa Polski*
   dr Renata Trawka (Uniwersytet Rzeszowski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Akta administratora diecezji krakowskiej Jana Rzeszowskiego z 1471 r.*
   mgr Tomasz Walczak (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Księgi sądów kościelnych - źródło do badań nad życiem "zwykłego człowieka". Chłopi i mieszczanie w świetle XV-wiecznych ksiąg konsystorza lubelskiego*
   dr hab. Małgorzata Kołacz-Chmiel (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Piśmienność pragmatyczna kleru parafialnego. Rachunki plebana w Brodnicy z lat 1439-1445*
    dr Marcin Sumowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)

11. **16:30-17:00** - *Biurokracja na plebanii. Najstarsza księga rachunkowa parafii św. Jakuba w Nysie (1484 – 1542)*
    dr hab. Ewa Wółkiewicz, prof. IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *Johann Thies z Królewca i jego piśmienność pragmatyczna (1515-1540)*
    dr hab. Radosław Biskup, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)
13. **17:30-18:00** - *Jak badać piśmienność pragmatyczną Kościoła w średniowiecznej Europie Środkowo-Wschodniej? Pochwała perspektywy porównawczej*
    dr Anna Adamska, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 11:

Kobiety i władza w średniowieczu i wczesnej nowożytności (Europa Środkowa)
Koordynatorzy:
dr Robert Tomasz Tomczak
dr Darius von Guttner Sporzyński, prof. UAM
dr hab. Marzena Matla, prof. UAM

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.27
09:30-16:30

Kobiety i władza w średniowieczu i wczesnej nowożytności (Europa Środkowa)

Abstrakt:
Sekcja dotyczy badań historycznych nad średniowiecznymi i wczesnonowożytnymi praktykami sprawowania władzy przez kobiety pochodzące z różnych warstw społecznych i działające w różnych obszarach życia, takich jak przestrzeń domowa, religijna, gospodarcza, polityczna i publiczna. Celem rozważań jest analiza sposobów zdobywania władzy przez kobiety, ustalenie, jak z niej korzystały oraz jakie role odgrywały emocje w tych procesach. Prezentowane badania skupiają się na zrozumieniu mechanizmów umożliwiających kobietom wpływanie na decyzje i relacje społeczne oraz ocenie trwałości i zmian w sposobach sprawowania władzy na przestrzeni czasu. Obszar geograficzny rozważań został ograniczony do obszaru Europy Środkowej. Sugerowana tematyka referatów: 1. Królowa i przejawy monarchicznej władzy. 2. Patronat i mecenat. 3. Życie oraz interakcje dworskie. 4. Moda, ubiór i władza. 5. Klasztory jako ośrodki władzy religijnej, politycznej i ekonomicznej. 6. Kobiety i kultura piśmiennicza. 7. Kobiety z elit (szlachcianki, mieszczki) w życiu społeczno-politycznym.

Women and power in the Middle Ages and Early Modern Times (Central Europe)

Abstract:
The section is concerned with the historical study of medieval and early modern women's practices of power from different social strata and in different areas of life, such as domestic, religious, economic, political, and public spaces. The aim of the discussion is to analyse how women gained power, how they exercised it and what roles emotions played in these processes. The research presented here focuses on understanding the mechanisms that enabled women to influence decisions and social relations, as well as assessing the sustainability and changes in the ways power was exercised over time. In turn, the geographical area of consideration has been limited to Central Europe. Suggested topics for the papers: 1. The queen and manifestations of monarchical power 2. Patronage 3. Court life and interactions 4. Fashion, dress and power 5. Monasteries as centres of religious, political, and economic power 6. Women and scribal culture 7. Elite women (noblewomen, burghers) in socio-political life.

1. **09:30-10:00**–*Matki, żony czy aktywne władczynie i dyplomatki? Czeskie księżne/królowe schyłku XI i XII w. a życie polityczne*
   dr hab. Marzena Matla, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30** -*Getruda domina/nobilissima, Judyta regina – żony Władysława II Przemyślidy (1142-1172) i ich działalność nie tylko fundacyjna.*
   dr hab. Joanna Sobiesiak, prof. UMCS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00** - *"infirmacorporementetamen sana": Death and the testamentaryculture of Central Europe queens and theirconsorts*
   dr Patrik Paštrnák (Palacký University Olomouc)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Władza ukryta w królewskim macierzyństwie. Elżbieta Rakuszanka w relacjach z dziećmi*
   dr hab. Magdalena Barbara Biniaś-Szkopek, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *Kobiety i władza nad emocjami w narracjach Jana Długosza*
   mgr Kalina Słaboszowska (Instytut Archeologii i Etnologii PAN; Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** - *Gambit Królowej - kobieta na średniowiecznej szachownicy*
   dr Agnieszka Stempin (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

7. **15:30-16:00** - *Co wolno było regentce? Zakres władzy regencyjnej na późnośredniowiecznym Mazowszu (XV – początek XVI w.)*
   dr Marta Piber-Zbieranowska (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
8. **16:00-16:30** - *Królowa Bona Sforza wobec szlacheckiej elity politycznej Podlasia*
   dr Emil Kalinowski (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
9. **16:30-17:00** - *Królowa Bona jako współwładczyni Polski: rekontekstualizacja dynastii i rządów*
   Prof. Darius von Guttner Sporzynski (AustralianCatholic University)
   Dyskusja (10 min.)

Sekcja 12

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Marek Cetwiński
prof. dr hab. Piotr Mikołaj Boroń

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: AULA
09:00-18:00

Powrót do Polski Mieszka i Chrobrego – polskie nauki historyczne wobec terenów zachodniej i północnej Polski przyłączonych w 1945 roku

Abstrakt:
VIII Kongres Mediewistów Polskich odbędzie się w Gnieźnie pod hasłem „Władza – korona – terytorium". Zarówno miejsce, jak i temat przewodni tego „święta mediewistów" nawiązują do jubileuszu pierwszej polskiej koronacji królewskiej, która odbyła się w 1025 r. W roku 2025 upłynie również 80 lat od momentu przyłączenia do Polski tzw. Ziem Odzyskanych. To dobry moment, aby przyjrzeć się pracom polskich archeologów, historyków, historyków sztuki, którzy podjęli działania w kierunku stworzenia na tych obszarach struktur naukowych, muzealnych, konserwatorskich, wreszcie rozpoczęli badania przeszłości tych ziem. Dla wielu z nich był to nieznany obszar, nie posiadali w dorobku niemal żadnych publikacji na ten temat. Dlaczego warto o tym rozmawiać akurat na rocznicowym zjeździe w Gnieźnie? Przyłączenie Ziem Zachodnich i Północnych odbywało się pod hasłem powrotu na ziemie piastowskie, powrotu do Polski pierwszych Piastów. Jeżeli zatem chcemy lepiej poznać i zrozumieć nie tylko naszą przeszłość, ale także dorobek naszych poprzedników w badaniach, wypada obok 1000. rocznicy koronacji Chrobrego, choć zarysować działania nauki oparte na tzw. piastowską tradycję.

Return of Mieszko and Bolesław the Brave to Poland – Polish historical sciences towards the areas of western and northern Poland annexed in 1945

Abstract:
The 8th Congress of Polish Medievalists will be held in Gniezno under the slogan "Power – crown – territory". Both the place and the main theme of this "medievalists' holiday" refer to the jubilee of the first Polish royal coronation in 1025. But also in 2025, 80 years will have passed since the so-called Recovered Territories. This is a good moment to look at the work of Polish archaeologists, historians and art historians who have taken steps to create scientific, museum and conservation structures in these areas and have finally started researching the past of these lands. For many of them this was unknown territory, they had almost no publications on this subject. Why is this topic worth discussing at the anniversary meeting of medievalists in Gniezno? The annexation of the Western and Northern Lands was carried out under the slogan of returning to the Poland of the Piasts. Therefore, if we want to better know and understand not only our past, but also the achievements of our predecessors in research, it is appropriate, in addition to the 1000th anniversary of the coronation of Bolesław the Brave, to at least outline the activities of science based on the so-called Piast tradition.

1. **09:00-09:30** - *Idee narodowe w powojennej mediewistyce śląskiej*
   prof. dr hab. Marek Cetwiński (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Na tropie Mieszków i Bolesławów? Pionierskie ekspedycje naukowe Instytutu Zachodniego w latach 1946-1949*
   dr Małgorzata Bukiel (Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Średniowieczne dziedzictwo kulturowe na przykładzie województwa dolnośląskiego*
   dr Mateusz Pazgan (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *„Ziemia obiecana", jej „dusza" i „wybitnie polska patyna kulturalna" – Prusy Wschodnie w perspektywie „powrotu Warmii i Mazur do Macierzy"*
   dr Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk)
   dr hab. Tomasz Nowakiewicz (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Kontynuacja czy kolonializm naukowy? Początki polskich badań nad wczesnośredniowiecznym Pomorzem Zachodnim po II wojnie światowej*
   dr Paweł Migdalski (Uniwersytet Szczeciński)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Dziedzictwo kulturowe zachodnich i północnych ziem Polski: stan i perspektywy badań*
   prof. dr hab. Jan Harasimowicz (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Górne Łużyce w oczach polskiej historiografii. Stan badań.*
   dr Michał Maksymilian Dudziński (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Ziemia Odzyskana jednocześnie terra incognita? Z czego mogła czerpać powojenna polska nauka historyczna w przypadku Księstwa Nysko-Otmuchowskiego?*
   mgr Jan Petrásek (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Historyczne pasje Andrzeja Feliksa Grabskiego*
   dr Tomasz Siewierski (Instytut Historii Nauki PAN)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Nowe granice Polski po 1945 roku a polskie nauki historyczne – problemy merytoryczne i organizacyjne*
    prof. dr hab. Piotr Mikołaj Boroń (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
    Dyskusja (10 min.)

11. **16:30-17:00** - *Profesor Rudolf Jamka i jego rola w tworzeniu polskiej archeologii powojennej na Śląsku*
    prof. dr hab. Jan Chochorowski (Uniwersytet Jagielloński)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *Archeologia pod gruzami. Działalność poznańskiego środowiska archeologicznego na Ziemiach Odzyskanych w pierwszej dekadzie po wojnie*
    mgr Jakub Tamulski (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu)
    mgr Agata Drejer - Kowalska (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu)
    Dyskusja (10 min.)
13. **17:30-18:00** - *W cieniu millenium. Badania archeologiczne wczesnośredniowiecznej Polski wschodniej po II wojnie światowej.*
    dr hab. Marcin Wołoszyn, Prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski)
    mgr Edyta Kiełboń (Uniwersytet Rzeszowski)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 13

Koordynatorzy:
dr Agnieszka Patała
dr Małgorzata Dowlaszewicz

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.06
09:00-12:30

Odkrywanie władzy: sprawczość kobiet w średniowiecznej literaturze i sztuce

Abstrakt
Starając się osłabić dominację perspektywy maskulinistycznej w badaniach nad procesami powstawania sztuki średniowiecznej i uwidocznić w nich udział kobiet, w 2012 r. Therese Martin zaproponowała, aby postrzegać kobiety jako aktywne uczestniczki (*makers*) w kolektywnym działaniu mającym na celu powstanie dzieła sztuki. Intencją badaczki było zwrócenie uwagi na dotąd nieuwzględniane lub marginalizowane obszary związane z procesem twórczym (np. prowadzenie warsztatu, wsparcie intelektualne, finansowe i emocjonalne lub jego brak), w których zachodziły kluczowe dla kształtu dzieła procesy. Celem tej sekcji jest odkrycie mniej oczywistych płaszczyzn, w których manifestowała się sprawczość, a więc też władza kobiet w obszarze powstawania dzieł literackich, architektonicznych i plastycznych. Ponadto poszukujemy referatów podkreślających problem działań artystycznych i fundatorskich mających wpływ na umacnianie władzy kobiet w sferze politycznej oraz gospodarczo-społecznej. Mogą one dotyczyć zarówno obszarów, w których kobiety przejmowały męskie modele rządzenia, jak i sfer, w których negocjowały i formowały odmienne sposoby sprawowania władzy.

Exposing power: Women's agency in medieval literature and art

Abstract:
In 2012, Therese Martin proposed a new perspective on the study of medieval art-making processes. She aimed to diminish the dominance of the masculinist viewpoint and make women's participation more visible. Her proposal involved recognizing women as active participants, or "makers," in the collective art production process. The researcher aimed to highlight previously neglected or marginalized aspects of art making, such as workshop management, intellectual, financial, and emotional support – or lack thereof – where crucial processes shaping the artwork occurred. This section aims to uncover the less obvious areas in which women's agency, and therefore power, was manifested in the creation of literary, architectural and plastic works. In addition, we are seeking papers exploring the impact of female artists and donors on women's empowerment in political, economic, and social spheres. These can vary from situations in which women assumed traditional male roles of authority to instances in which they negotiated and established alternative methods of exercising power.

1. **09:00-09:30** - *Działalność kobiet w dziedzinie literatury w okresie renesansu Komnenów w Bizancjum*
   mgr Maksymilian Mikuła (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Dwie twarze emocjonalności kobiet w historiografii bizantyńskiej*
   lic. Łukasz Kubicki (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Żony, córki, dobrodziejki – pobożne fundacje kobiet z rodu Scheurl*
   dr Agnieszka Patała (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Czy tylko „ozdoby Danii"? Kobiety w historiozoficznej koncepcji Swena Aggesena*
   mgr Michał Gniadek-Zieliński (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *O społecznej historii kobiecego pisania w południowej Francji (XII-XIII wiek). Raport z pięciu lat badań*
   dr Michał Sawczuk (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** - *AlijtBake: piśmiennictwo i spawczość w ruchu Devotio Moderna*
   dr Małgorzata Dowlaszewicz (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)

Sekcja 14

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Beata Możejko
prof. dr hab. Przemysław Wiszewski

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.27
09:30-13:30

Jedna korona, wiele ludów – wieloetniczne społeczności polityczne średniowiecznej Europy

Abstrakt:
Dyskusja nad znaczeniem etnicznego charakteru tożsamości grupowych dla mieszkańców średniowiecznej Europy trwa od wielu lat. Rozpoczęła się już w momencie formowania idei nowoczesnego narodu i państw narodowych. Wskazywanie średniowiecznych korzeni nacjonalistycznych formacji politycznych uzasadniało prawo do ich wyodrębniania z szerszych struktur politycznych. Określało także przypisanie konkretnego terytorium jednej grupie etnicznej. W świadomości Europejczyków utrwaliła się idea średniowiecznej Europy jako zbioru państw reprezentujących mozaikę etniczną porównywalną z XX-wieczną mapą polityczną kontynentu. Jednak w praktyce między 450 a 1450 r. wspólnoty polityczne składały się z wielu grup tożsamościowych, które akceptowały władzę jednej osoby lub ośrodka władzy. Te wieloetniczne wspólnoty polityczne wypracowywały mechanizmy współpracy i rozwiązywania konfliktów. W ramach sekcji chcielibyśmy zaprosić do dyskusji nad: funkcjonowaniem komunikacji w obrębie wspólnot wieloetnicznych; identyfikowaniem i rozwiązywaniem konfliktów etnicznych w ramach tych wspólnot; wpływem wiedzy o średniowiecznej, wieloetnicznej historii Europy na współczesną kulturę lub politykę europejską.

One crown, many ethnicities. The multi-ethnic political communities of medieval Europe

Abstract:
The discussion on the significance of the ethnic nature of group identities for the inhabitants of medieval Europe has been ongoing for many years. It began as early as the formation of the idea of modern nations. Pointing to the medieval roots of nationalist political formations justified the right to separate them from wider political structures. It also defined the attribution of a particular territory to one ethnic group. The idea of medieval Europe as a collection of states representing an ethnic mosaic comparable to the twentieth-century political map of the continent became fixed in the minds of Europeans. However, in practice, between 450 and 1450, political communities consisted of multiple identity groups that accepted the authority of a single person or centre of power. These multi-ethnic political communities developed mechanisms for cooperation. In this section we would like to invite discussion on 1) the functioning of communication within multi-ethnic communities; 2) the identification and resolution of ethnic conflicts within these communities; 3) the impact of knowledge of medieval, multi-ethnic European history on contemporary culture and politics in Europe.

1. **09:30-10:00** - *Communication in the medievalkingdom of Hungary*
   prof. dr hab. Nora Berend, University professor (University of Cambridge)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30** - *"RegnumRuscie" w źródłach łacińskojęzycznych proweniencji węgierskiej w czasach dynastii Andegawenów (1308-1387)*
   prof. dr hab. MyroslavVoloshchuk (Prykarpatśkyjnacionalnyj uniwersytet imeni Wasyla Stefanyka)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00** - *Isn't the Czech crown supposed to be the crown of the Czechs? The Concept of the Transpersonal High Medieval Monarchy of the LastPremyslids and the First Luxemburgs*
   dr hab. Robert Antonín (OstravskáUniverzita)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Mechanizmy integracji w perspektywie wieloetnicznej: Wielcy książęta litewscy i elity Połocka w XIV wieku*
   dr Yanina Ryier (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *Współpraca i etniczne konflikty w historiografii średniowiecznej Dalmacji (XII-XV w.)*
   Wawrzyniec Kowalski (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** - *The Province of Muscovy and Her Governors*
   dr Neil O'Docherty (University of Glasgow)
   Dyskusja (10 min.)
7. **13:00-13:30** - *Integracja podbitych ziem egzarchatu Rawenny z królestwem Longobardów (ok. 750-756)*
   dr Maciej Dawczyk (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:00
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

Sekcja 15

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz
dr Zbigniew Witczak

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP4
09:00-17:00

Rola klasztorów w umacnianiu władzy królewskiej i książęcej – aspekty gospodarcze

Abstrakt:
Proponowana sekcja ma na celu stworzenie przestrzeni do prezentacji wyników badań nad rolą, jaką klasztory odgrywały w umacnianiu władzy królewskiej i książęcej w średniowiecznej Polsce ze szczególnym uwzględnieniem aspektów gospodarczych. Wystąpienia skoncentrowane będą na analizie znaczenia klasztorów w stabilizacji i rozwoju państwa poprzez ich zasoby materialne. Główne zagadnienia sekcji obejmują: 1. Ekonomiczne wsparcie władzy królewskiej i książęcej – jak klasztory wspierały finansowo i materialnie władców, w tym np. organizację koronacji, kampanii wojennych, finansowanie potrzeb monarchów. 2. Zarządzanie majątkami ziemskimi – strategie zarządzania ziemią i zasobami przez klasztory oraz ich wpływ na lokalne społeczności i gospodarkę. 3. Innowacje technologiczne – wprowadzenie nowych technologii i metod produkcji przez klasztory oraz ich wpływ na rozwój gospodarczy. 4. Relacje z władzą świecką – współpraca i konflikty gospodarcze między klasztorami a władzą królewską i książęcą. 5. Klasztory jako centra handlu i rzemiosła – analiza działalności handlowej i rzemieślniczej prowadzonych przez klasztory oraz ich rola w lokalnych sieciach handlowych.

The role of monasteries in strengthening the royal and the princely power – economic aspects

Abstract:
The proposed section aims to create a space for presenting the results of research on the role that monasteries played in strengthening royal and princely power in medieval Poland, especially in terms of economic aspects. The presentations will focus on analysing the importance of monasteries in the stabilisation and development of the Polish state. The main topics of the section include: 1. Economic support of royal and princely power – how monasteries financially and materially supported the rulers, e.g. organising coronations, military campaigns, and financing the needs of monarchs. 2. Management of landed estates – strategies for managing land and resources by monasteries and their impact on local communities and the economy. 3. Technological innovations – the introduction of new technologies and production methods by monasteries and their impact on economic development. 4. Relations with secular authorities – economic cooperation and conflicts between monasteries and monarchs. 5. Monasteries as centres of trade and production – analysis of commercial and craft activities conducted by monasteries and their role in local trade networks.

1. **09:00-09:30** - *Klasztory małopolskie a ekonomiczne podstawy modernizacji władzy państwowej w XII-XIV wieku*
   dr hab. Maciej Zdanek, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Targi i jarmarki w miastach klasztornych średniowiecznej Polski*
   dr hab. Dariusz Karczewski, prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Uwagi na temat organizacji i funkcjonowania gospodarki w dobrach klasztornych na Pomorzu Gdańskim w XIII w.*
   prof. dr hab. Rafał Kubicki (Uniwersytet Gdański)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Władysław Łokietek, opactwo cystersów w Lądzie i jego falsyfikaty*
   dr hab. Michał Tomaszek, prof. UMCS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Nadania i zamiany dóbr w XIV i XV wieku i ich wpływ na rozwój gospodarczy klasztoru cystersów w Szczyrzycu*
   prof. dr hab. Jolanta M. Marszalska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Wpływ biskupów płockich na rozwój gospodarki w dobrach kościelnych diecezji płockiej w XIV w.*
   prof. dr hab. Waldemar Graczyk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Sprzymierzeńcy czy rywale? Udział klasztorów i władców w polityce gospodarczej Śląska w średniowieczu*
   prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz (Uniwersytet Opolski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Książęta śląscy oraz klasztory w XIV i XV w. - różne modele relacji*
   dr Marcin A. Klemenski (Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Rola kanoników reguły św. Augustyna z Nowogrodu Bobrzańskiego/Żagania w ksiażęcym dziele melioratioterrae*
   dr hab. Joanna Karczewska, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Zarządzanie majątkiem klasztornym w średniowieczu. Strategie - wyzwania - zależności. Przykład śląskich klasztorów kanoników regularnych*
    dr Zbigniew Witczak (Uniwersytet Opolski)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** - *Świeccy rzemieślnicy w śląskich klasztorach dominikanów na przełomie XV i XVI wieku*
    prof. dr hab. Krzysztof Kaczmarek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 16

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Krzysztof Bracha
dr hab. Jerzy Kaliszuk, prof. IHN PAN
Prof. dr hab. Mieczysław Mejor

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.34
09:00-17:30

Ambona i władza

Abstrakt:
Panel dotyczy wybranych zagadnień prezentujących aktywność kaznodziejską w średniowiecznej Polsce na tle europejskim i jej koniunkcji z szeroko pojętą władzą, polityką, terytorium. Chodzi zatem o spektrum zagadnień, które przedstawiają rolę ambony, *instrumentum praedicationis* w szeroko pojętej przestrzeni publicznej. W zakres poruszanych tematów wchodzą następujące kwestie, pytania, sugestie: 1. Ambona wobec spraw publicznych oraz miejsce kaznodziejów we wspólnocie religijnej i świeckiej. 2. Kazania przed obliczem monarchy, władzy świeckiej różnych szczebli oraz władz kościelnych (np. kazania synodalne, okolicznościowe, pogrzebowe itp.). 3. Rola kaznodziejów w służbie dworskiej (kaznodzieje i spowiednicy dworscy, królewscy). 4. Kaznodziejstwo w przestrzeni publicznej stołecznego Krakowa. 5. Kaznodziejstwo w przestrzeni publicznej w mieście. 6. Kaznodziejstwo uniwersyteckie (nauczanie o istocie władzy, polityki). 7. Kaznodziejstwo wobec spraw politycznych i społecznych (wojna, innowiercy, ekonomia). 8. Kaznodziejstwo wobec zagadnień ideowo-religijnych (reforma kościoła, herezje, przesądy, magia itp.). 9. *Sermones ad status*. 10. Kaznodziejstwo jako medium w interakcjach z audytorium.

The Pulpit and the power

Abstract:
The panel concerns selected questions presenting preaching activity in medieval Poland against the European background and its conjunction with power, politics and territory. It is therefore about a spectrum of issues that present the role of the pulpit, the *instrumentum praedicationis* in the public space. The topics covered include the following questions and suggestions: the pulpit in relation to public affairs and the place of preachers in the religious and secular community; sermons before the monarch, secular authorities at various levels and church authorities (e.g. synodal sermons, special occasion sermons, funeral sermons, etc.); the role of preachers in the court service (court and royal preachers and confessors); preaching in the public space of the capital Kraków; preaching in public spaces in the city; university preaching (teaching about the essence of power and politics); preaching on political and social issues (war, dissenters, economy); preaching on ideological and religious issues (Church reform, heresies, superstitions, magic, etc.); *sermones ad status*; preaching as a medium in interactions with the audience.

1. **09:00-09:30** - *Kaznodziejstwo jako narzędzie władzy (i propagandy). Przykład kolekcji kaznodziejskiej z pierwszej połowy XV w. (BN 12603 III)*
   dr hab. Jerzy Kaliszuk, prof. IHN PAN (Instytut Historii Nauki PAN)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Wielka polityka w Boże Narodzenie. Kazanie biskupa pomocniczego TylmannaWessela wobec zebranych na Sejm Rzeszy we Wrocławiu*
   dr Ewelina Kaczor (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Rola ambony w stołecznym Krakowie w wiekach średnich*
   prof. dr hab. Krzysztof Ożóg (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Publicystyka czy rytuał? Dominikańskie kazania wygłaszane w obecności biskupa Rudolf z Rüdesheim. Refleksje metodologiczne*
   dr hab. Anna Zajchowska-Bołtromiuk, prof. IH PAN (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Kazania Jana Sculteta de Reichenbach wygłoszone we Wrocławiu (1427-1431) z rękopisu BUWr I F 78*
   dr Stanislava Kuzmová (Univerzita Komenského)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *'Sermonesgenerales' w procesach 'in causa fidei' w średniowiecznej Polsce*
   dr hab. Wojciech Świeboda (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Theologiaancillapoliticae. O politycznym wymiarze krakowskich kazań maryjnych Marka Bonifilego (zm. 1453)*
   dr Lidia Grzybowska (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - Dominikańscy kaznodzieje i ich oddziaływanie w środowisku miejskim Sandomierza w XV i na początku XVI wieku
   dr Dominika Burdzy-Jeżewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Stanisława ze Skarbimierza kazania o władzy i jej sprawowaniu*
   dr Dorota Gacka (Instytut Badań Literackich PAN)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Non maior a minore, sed minor a maiore. Relacje między władzą świecką a kościelną w kazaniu Ludolfa z Żagania*
    dr hab. Wojciech Mrozowicz, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski)
    Dyskusja (10 min.)

11. **16:30-17:00** - *Krytyka z ambony. Poglądy Wernera z Friedbergu kaznodziei augustiańskiego o Antychryście w świetle procesu w Spirze i Heidelbergu z 1405 r.*
    prof. dr hab. Krzysztof Bracha (Instytut Badań Literackich PAN)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *Anabulla w Liber de natura rerum Tomasza z Cantimpré*
    mgr Łukasz Krzyszczuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 17

Koordynatorzy:
dr Bartłomiej Dźwigała
dr Tomasz Pełech
dr hab. Marcin Böhm , prof. UO

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.01
09:00-14:00

Między Wschodem a Zachodem. Kultura polityczna Outremer (1100–1204)

Przedmiotem zainteresowania jest kultura polityczna elit Outremer w latach 1100–1204, zwłaszcza zaś tych elit, których władza dotyczy bądź pozostaje w związku czy też relacji z władzą królewską Jerozolimy. Organizmy polityczne wyrosłe w Syrii i Palestynie po pierwszej krucjacie (1099) kształtowały się na styku wpływów społecznych, kulturowych i politycznych sfer: łacińskiej, bizantyńskiej, wschodnio-chrześcijańskiej i muzułmańskiej. Stwarza to szansę na przedstawienie w ujęciu porównawczym badań nad zjawiskiem międzykulturowego przekazu idei związanych ze sferą władzy. Temat daje też możliwość podjęcia dyskusji i sformułowania wspólnych ram koncepcyjnych dla rozważanych problemów badawczych z zakresu historii politycznej i społeczno-kulturowej. „Kultura polityczna", przyjęta jako termin kategoryzacji różnorodnych i niejednolitych przejawów elitarnych relacji władzy, oferuje przestrzeń badawczą uwzględniającą różne formy konceptualizacji władzy skupiające się zarówno wokół jej teorii, jak i praktyki. Służy więc określeniu swoistych „reguł gry" w sferze polityki, procesu ich kształtowania, a także identyfikacji naczelnych kategorii kultury politycznej Outremer.

Between East and West. The political culture of Outremer, 1100–1204

The subject of interest is the political culture of the Outremer elites (1100–1204), especially those elites whose power concerns or is in connection with the kingship in Jerusalem. The political organisms that emerged in Syria and Palestine after the First Crusade (1099) were shaped at the intersection of the social, cultural, and political influences of the Latin, Byzantine, Eastern Christian, and Muslim spheres. Thus, the topic provides an opportunity to present a comparative study of the cross-cultural transmission of ideas related to the sphere of power. The raised subject provides an opportunity to discuss and formulate a common conceptual framework for the research problems in the field of political and socio-cultural history. "Political culture," adopted as a term to categorize the diverse and heterogeneous manifestations of elite power relations, offers a research space that takes into account different forms of conceptualization of power, centred around both its theory and practice. Thus, it serves to define specific 'rules of the game' in the political sphere, and the process of shaping them, as well as to identify the main categories of Outremer political culture.

1. **09:00-09:30** - *The Birth of the crusader. Kingdom of Jerusalem*
   prof. dr hab. Luigi Russo (European University of Rome)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Establishing the Kingdom of Jerusalem, 1099–1101*
   dr Susan B. Edgington (Queen Mary University of London)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Genealogia Jezusa, Drzewo Jessego i początki Królestwa Jerozolimskiego*
   dr Bartłomiej Dźwigała (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Mappingpolitical Mount Lebanonduring the Outremer*
   dr Jack Jacques Keilo (UniversitéSavoie-Mont-Blanc)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Kształtowanie się królewskiego otoczenia Baldwina III (1143–1163). Ujęcie statystyczne w badaniach nad elitą władzy Królestwa Jerozolimskiego*
   dr Tomasz Pełech (Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** -*Łacińscy kronikarze Królestwa Jerozolimskiego o muzułmańskich poddanych Baldwina I*
   dr hab. Wojciech Mruk, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *„Przegrany" książę, „przegrany" krzyżowiec-Robert II Krótkoudy (1054-1134) w Ziemi Świętej*
   dr hab. Marcin Böhm , prof. UO (Uniwersytet Opolski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *The king wholost Jerusalem: the multi-faceted reputation of Guy of Lusignan*
   dr Carol Elizabeth Sweetenham (Royal Holloway College; University of Warwick)
   Dyskusja (10 min.)
9. **13:30-14:00** - *Uzbrojenie krzyżowców w ziemi świętej w XII i XIII wieku w świetle źródeł ikonograficznych i sfragistycznych. Pomiędzy wojskowością, kulturą rycerską a polityką*
   mgr Michał Smoliński (Uniwersytet Opolski)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

Sekcja 18

Koordynatorzy:
dr Łukasz Żak, prof. Pontificia Universitàdella Santa Croce, Rzym
dr hab. Michał Gronowski

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP3
09:00-17:30

Tiara nad Wisłą. Władza papieska w średniowiecznej Polsce (XI–XV w.)

Władza wykonywana przez średniowieczne papiestwo miała różnoraki charakter m.in.: duchowy (np. udzielanie dyspens, odpustów, przywilejów), jurysdykcyjny (np. rozsądzanie sporów między instytucjami, osobami prywatnymi) czy administracyjny (np. uczestnictwo w procesie tworzenia nowych struktur kościelnych). Aby zamanifestować swój autorytet, Stolica Apostolska stworzyła całą gamę środków, dzięki którym jej władza mogła objąć także peryferie *christianitas* (np. legacje, przywileje, bulle). Interwencje biskupów Rzymu nie zawsze były arbitralną próbą narzucenia swojej zwierzchności, czasem wręcz przeciwnie, były one pożądane i wyczekiwane. Celem referatów składających się na tę sekcję będzie ukazanie różnych sposobów wykonywania władzy przez papiestwo na ziemiach polskich oraz ukazanie skomplikowanej dynamiki relacji między Stolicą Apostolską a władcami, instytucjami kościelnymi, wspólnotami czy osobami prywatnymi. Ukazanie różnych aspektów tego złożonego zagadnienia wymaga, aby wystąpienia miały charakter interdyscyplinarny i charakteryzowały się różnym podejściem metodologicznym.

Tiara on the Vistula: Papal authority in medieval Poland (11th–15th centuries)

The authority exercised by the Medieval Papacy was multifaceted: spiritual (e.g., granting dispensations, indulgences, privileges), jurisdictional (e.g., adjudicating disputes between institutions and private individuals), administrative (e.g., participating in the creation of new ecclesiastical structures), etc. To assert its authority, the Holy See developed a range of instruments through which its power could extend to the peripheries of *christianitas* (e.g. legations, privileges, bulls). The interventions by the Bishops of Rome were not always arbitrary attempts to impose their supremacy; sometimes, on the contrary, they were desired and anticipated. The purpose of the papers in this panel is to illustrate the various methods used by the Papacy to exercise its authority in the Polish lands and to present the complex dynamics of the relationships between the Holy See and Polish rulers, ecclesiastical institutions, communities, and private individuals. Demonstrating the multidimensional nature of this intricate issue requires that the papers be interdisciplinary and characterized by diverse methodological approaches.

1. **09:00-09:30** - *Tiara on the Vltava and Danube: Papal Authority in Central Europe in Middle Ages*
   prof. dr hab. Antonin Kalous (Palacký University)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Relacje pierwszych Piastów ze Stolicą Apostolską – powtórzenie modelu działań władców Południowej i Środkowej Europy z IX wieku?*
   mgr Maksymilian Sas (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Wspólnota władzy. Młodsza Europa we władaniu Rzymu?*
   dr Marta Graczyńska (Zamek Królewski na Wawelu)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Papieska zgoda na koronację królewską we wczesnym i pełnym średniowieczu: rewizja zagadnienia*
   dr Paweł Figurski, adiunkt (Instytut Sztuki PAN)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Misje legatów i posłów papieskich w Polsce za dynastii Piastów. Dotychczasowe ustalenia - aktualne potrzeby* badawcze - nowe perspektywy poznawcze
   dr Mateusz Kosonowski (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Idzi z Tuskulum - legaci papiescy jako instrument władzy Stolicy Apostolskiej w Europie postgregoriańskiej*
   dr hab. Krzysztof Skwierczyński, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Kim był Idzi z Modeny? O translacji św. Floriana raz jeszcze*
   mgr Karolina Wyszyńska (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Innocenty II, Magdeburg i Polska. Pragmatyka przywilejów papieskich z lat 1131 -1136 w nowej perspektywie*
   dr hab. Marcin Rafał Pauk, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Stanowisko Stolicy Apostolskiej w sprawie świętości Jadwigi Śląskiej a polska hagiografia kobieca XIII-XIV w.*
   prof. dr hab. Roman Michałowski, prof. IH PAN (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Rozprawa gdańska z 1342 roku przed legatem papieskim jako element sporu między diecezją kamieńską a arcybiskupstwem gnieźnieńskim o zwierzchnictwo nad Kościołem pomorskim*
    dr Monika Rusakiewicz (badacz niezależny)
    Dyskusja (10 min.)

11. **16:30-17:00** - *Węzeł środkowoeuropejski*
    prof. dr hab. Wojciech Iwańczak (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** - *Iudicesconservatores. Perspektywy badań nad urzędem konserwatorów w średniowiecznej Polsce*
    dr Mateusz Zimny (badacz niezależny)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 19

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Zbigniew Dalewski
dr Antoni Grabowski

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.08
09:00-12:30

Państwo i wspólnota narodowa w „Kronice polskiej" Wincentego Kadłubka

Sekcja tematyczna poświęcona zostanie wizji państwa i wspólnoty narodowej w „Kronice polskiej" Mistrza Wincentego Kadłubka. Jego dzieło uznawane jest za pierwszy pomnik polskiej myśli historycznej i polityczno-prawnej. W swoim wykładzie mistrz Wincenty zawarł nie tylko opowieść o bajecznych początkach narodu polskiego (dzieje imperium Polaków-Lechitów), ale także wprowadził podstawowe dla myśli polityczno-prawnej pojęcia (np. *res publica*), które do dzisiaj kształtują wyobrażenia o Polsce i Polakach. W ramach sekcji omówione zostaną narzędzia, za pomocą których mistrz Wincenty kształtował obraz państwa i jego terytorium oraz przedstawiał pojęcie wspólnoty obywateli – narodu i dobra wspólnego. Referaty składające się na tę sesję mają na celu ukazanie miejsca dzieła Kadłubka i zawartego w nim wykładu dotyczącego dziejów Polski w kulturze politycznej epoki. Sekcja organizowana jest w ramach projektu NPRH „Państwo i wspólnota narodowa w *Kronice polskiej* Wincentego Kadłubka. Wizja i recepcja", którego celem jest przebadanie roli dzieła Wincentego Kadłubka w kształtowaniu się polskiej tożsamości narodowej i wizji państwa, a także późniejszej recepcji kroniki.

Realm and national community in "Chronicle of the Poles" by Wincenty Kadłubek

The session concerns the vision of the realm and national community in the "Chronicle of the Poles" by Wincenty Kadłubek. His work is considered the first monument of the Polish historiography and both political and legal thought. Master Vincentius not only covered in his narrative the tales of the legendary origins of the Poles (the history of the Empire of the Poles-Lechites) but also introduced the fundamental ideological concepts (e.g., *res publica*), which still shape the image of Poles and Poland. In the session, the tools Vincentius employed to shape the image of the realm, its territory, and the vision of the community of the citizens – the nation and common good, shall be discussed. Papers hereby presented will aim at contextualising and placing Kadłubek's work and his description of the history of Poland on a larger backdrop of the political culture of the age. This section was created under the National Program for the Development of Humanitiesentitled "Realm and National Community in Vincentius Kadłubek's *Chronicle of the Poles*. Vision and Reception", which aims is to discuss the role of Vincentius' work in shaping the Polish national identity and the vision of the realm, including the later reception of the chronicle.

1. **09:00-09:30** - *Początki dyskursu o rozbiciu dzielnicowym w Rocznikach Długosza*
   dr Rafał Rutkowski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN; Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Więzy wierności w "Kronice Polskiej" Wincentego Kadłubka*
   mgr Michał Machalski (Central European University)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Początki państwa według Wincentego Kadłubka*
   dr Antoni Grabowski (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Obowiązek małżeński jako fundament wspólnoty politycznej w narracji Wincentego Kadłubka*
   dr Karolina Morawska (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Wojna i przyjaźń. Tradycja o polsko-węgierskim przymierzu w Kronice Wincentego Kadłubka oraz Kronice węgiersko-polskiej*
   mgr Maciej Karol Stachowicz (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Teologia i polityka w kronice Wincentego Kadłubka*
   dr Marek Stawski (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

Sekcja 20

Koordynatorzy:
dr hab. Andrzej Marzec, prof. UJ
dr Anna Adamska, prof. KUL

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.27
09:30-17:00

1025–1320 (1370) – Piastowska korona królewska: mity i rzeczywistość

Abstrakt:
Tysiąclecie koronacji Bolesława Chrobrego to doskonała okazja do podsumowania zmagań polskiej historiografii z piastowską koroną królewską. Od momentu wprowadzenia nowoczesnych badań historycznych na ziemiach polskich był to jeden z kluczowych problemów badawczych. Krótkotrwałość rządów pierwszych królów, dramatyczny kryzys zaraz po koronacji Bolesława Szczodrego, rozdrobnienie polityczne w wiekach XII i XIII oraz jednoczesne narodziny idei królewskiej, wreszcie trwałe powstanie Królestwa Polskiego w XIV w. stanowią najważniejsze wydarzenia na osi dziejów politycznych piastowskiej Polski. Przez niemal 200 lat studiów i badań to właśnie królewska godność powracała stale jako punkt odniesienia licznych i nieraz bardzo różnych analiz i studiów. Zagadnienie korony piastowskiej doczekało się także znaczących syntez z monumentalnym dziełem Oswalda Balzera na czele. Warto więc zastanowić się nad tym, co wynika z tego dorobku, co w takim razie wiemy o królestwie piastowskim, jak zmieniało się jego postrzeganie zarówno w badaniach naukowych, jak i w średniowieczu, w czasach kiedy ważyły się losy tego królestwa. Próba nowego spojrzenia, a przede wszystkim dyskusji może przynieść bardzo ciekawe rezultaty.

1025–1320 (1370) – The Piast royal crown: myths and reality

Abstract:
The 1000th anniversary of the coronation of Bolesław the Brave is an excellent opportunity to sum up the struggles of Polish historiography with the Piast royal crown. From the beginning of modern historical research in Polish lands, it has been one of the key research problems. The short duration of the rule of the first kings, the dramatic crisis immediately after the coronation of Bolesław the Generous, the political fragmentation of the 12th and 13th centuries and the simultaneous birth of the royal idea, and finally the permanent establishment of the Kingdom of Poland in the 14th century are in fact the main axis of the political history of Piast Poland. For almost two hundred years of studies and research, it was the royal dignity that constantly returned as a point of reference for very numerous and sometimes very different analyses and studies. The issue of the Piast crown has also been the subject of significant syntheses, with the monumental work of Oswald Balzer at the forefront. An attempt to take a new look at this rich baggage of Polish historiography, and above all, a discussion, could yield very interesting results.

1. **09:30-10:00**- *Norma czy anomalia? XI-wieczne koronacje piastowskie w kontekście środkowoeuropejskim*
   dr hab. Grzegorz Pac, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:30-11:00** -*Nieszczęsne losy zatraconej korony. Królewskie panowanie Mieszka II (1025-1032) i jego upadek w świetle dawnych i najnowszych ustaleń*
   dr Mateusz Kosonowski (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
3. **11:00-11:30** - *A gdyby zostać królem? Koronacja i władza królewska Bolesława Chrobrego w tradycji dynastycznej Piastów*
   prof. dr hab. Przemysław Wiszewski (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Król lew, wilczy książę i poskromienie Bolesława Krzywoustego. Polska XII wieku jako Zoopolis*
   prof. dr hab. Wojtek Jezierski (GöteborgsUniversitet)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *Regnum bez króla. Idea królewskosci w epoce tzw. rozbicia dzielnicowego - uwagi krytyczne*
   dr hab. Marcin Rafał Pauk, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** - *Idea korony królewskiej władców Polski w trzynastowiecznej myśli politycznej, dziejopisarstwie i historiozofii*
   dr hab. Wojciech Drelicharz, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

7. **15:30-16:00** - *Kreowanie wizerunku Bolesława Chrobrego w Roczniku Traski (2 połowa XIV w.)*
   dr hab. Paweł Żmudzki, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **16:00-16:30** - *Ideowe fundamenty Królestwa Polskiego 1320-1370*
   dr hab. Andrzej Marzec, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
9. **16:30-17:00** - *Piastowskie królestwo w myśli politycznej XV w.*
   dr hab. Piotr Węcowski, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)

Sekcja 21

Koordynatorzy:
dr hab. Andrzej Janeczek, profesor IAE PAN
dr Monika Saczyńska-Vercamer
mgr Maciej Tomasz Radomski

18 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP2
09:00-17:30

***De spatiosignando*. Materialne i symboliczne wyznaczniki przestrzeni oraz sposoby jej organizacji w średniowieczu**

Abstrakt:
Zamiarem inicjatorów sekcji jest prezentacja nowszych badań mediewistycznych nad przestrzenią oraz stworzenie forum do dyskusji. Znaczący w ostatnich latach wzrost zainteresowania tą tematyką pozwala dziś na poszerzenie pola studiów i wzbogacenie programu badawczego o wymiar społeczny i kulturowy. W zakresie tej obszernej problematyki proponujemy skupić uwagę uczestników na materialnych aspektach organizacji przestrzeni. Głównym przedmiotem obrad pragniemy uczynić materialne wyznaczniki, dzięki którym przestrzeń może być poznawana, oznaczana i identyfikowana przez społeczności wiodące w niej życie. Te realne determinanty służą zakreślaniu i limitowaniu przestrzeni, jej definiowaniu, oswajaniu, zagospodarowaniu, waloryzowaniu, uznawaniu za swoją lub obcą, służą podziałowi na przestrzeń prywatną i publiczną, miejską i wiejską, sakralną i świecką czy na inne kategorie funkcjonalne – ogólnie biorąc pełnią one ważną rolę w „produkowaniu" i „uprawianiu" przestrzeni w różnych warunkach społecznych i kulturowych. Tematyka jest wielowątkowa i może być rozpatrywana przez mediewistów reprezentujących różne dyscypliny i wykorzystujących różne gatunki źródeł.

***De spatiosingnando*. Material determinants of space and its organization in the Middle Ages**

Abstract:
The intention of the initiators of the section is to present the latest medievalist research on space and to provide a forum for discussion. The significant increase in interest in this subject in recent years makes it possible today to broaden the field of research and enrich the research programme with a social and cultural dimension. From this vast subject matter, we propose to focus the participants' attention on the material aspects of the organisation of space. We would like to make the material determinants by which space can be known, marked and identified by the communities living in it, the core focus of discussion. These actual determinants serve to limit space, to define it, tame it, develop it, valorise it, consider it as one's own or foreign, divide it into private and public, urban and rural, sacred and secular or other functional categories – in general, they play an important role in the 'production' and 'cultivation' of space in different social and cultural settings. The themes are multifaceted and can be considered by medievalists representing different disciplines and using different genres of sources.

1. **09:00-09:30** - *Granice i podziały. Płoty, wały i ogrodzenia w organizacji przestrzeni średniowiecznych wsi i przedmieść miast śląskich*
   dr hab. Dagmara Adamska, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Wieloczynnikowy gradient urbanizacji jako narzędzie w badaniach nad przestrzenią miast lokacyjnych*
   mgr Maciej Tomasz Radomski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** - *Przestrzeń miejska jako narzędzie segregacji i integracji w miastach średniowiecznych*
   dr Maria Legut-Pintal (Politechnika Wrocławska)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** – *Transformacja reprezentacji przestrzeni i poszukiwanie instrumentów kontroli społecznej. Kilka refleksji na przykładzie późnośredniowiecznych miast czeskich*
   prof. Martin Čapský (Univerzita Pardubice)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa 11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:00** -*The demarcation of goods, village and cityboundaries in Prussia in the 14th and 15th centuries – tradition, use and innovation*
   prof. dr hab. GrischaVercamer (Universität Passau)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** -*Delimiting Space and TraditionMaking in LateMedievalHalych Rus': Oral Memory and RuthenianCharters in LocalPerambulations of Estates*
   dr Yurii Zazuliak (Ludwig-Maximilians-UniversitätMünchen)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** -*Punktowo, liniowo, strefowo czy jeszcze inaczej? Delimitacja przestrzeni władzy na ziemiach ruskich Polski i Litwy w XIV wieku*
   dr hab. Andrzej Janeczek, profesor IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** -*Gdzie spotkać Boga, czyli o przestrzeni modlitwy prywatnej w późnym średniowieczu na ziemiach polskich*
   dr Monika Saczyńska-Vercamer (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa 13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

9. **15:30-16:00** -*Sąsiedztwo jako forma społecznej organizacji przestrzeni w Krakowie w XV i pierwszej połowie XVI wieku: gdy krewni i powinowaci „w jednym stali domu"*
   dr hab. Urszula Sowina, prof. IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** -*„I stanął Światopełk w grodzie, a Lachowie nad Bugiem": pogranicza Rusi jako przestrzeń uprawiania dyplomacji*
    dr Arkadiusz Siwko (Uniwersytet Opolski)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** -*Piastowska ekumena polityczna i jej symboliczne wyznaczniki (przykłady tympanonu Jaksy i sądu nad kasztelanem Bolestą)*
    dr Rafał Rutkowski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN; Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
    Dyskusja (10 min.)
12. **17:00-17:30** -*Przestrzeń jako przedmiot sporu w późnośredniowiecznych księgach sądowych*
    dr Łukasz Ćwikła (Uniwersytet Łódzki)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 22

Koordynatorzy:
dr hab. Piotr Węcowski, prof. UW
dr hab. Paweł Stróżyk, prof. UAM
dr hab. Marcin Starzyński, prof. UJ

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.06
09:00-13:30

Nauki pomocnicze historii w badaniach nad historią Polski X–XIII wieku: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość

Abstrakt:
Przedmiotem zainteresowania niniejszej sekcji będzie kwestia obecności i użyteczności zespołu nauk pomocniczych posiłkujących historię, w szczególności zaś: dyplomatyki, genealogii, heraldyki, ikonografii historycznej, numizmatyki, paleografii oraz sfragistyki, w studiach nad najstarszymi dziejami władztwa piastowskiego. Chcielibyśmy spojrzeć nie tylko na możliwości płynące z ich umiejętnego wykorzystania w poznawaniu różnych aspektów jego funkcjonowania, od historii polityczno-społecznej, poprzez dzieje państwa i Kościoła, historię kultury, tak politycznej, jak intelektualnej, na ideologii władzy kończąc, zarówno w przeszłości, jak również obecnie, ale także nakreślić perspektywy ich przyszłego zastosowania. Temat zgłasza Sekcja Nauk Pomocniczych Historii i Źródłoznawstwa przy Komitecie Nauk Historycznych PAN.

Auxiliary sciences of history in the research on the history of Poland, from the 10th to the 13th Century: past – present – future

Abstract:
The focus of this section will be the presence and usefulness of the auxiliary sciences of history, particularly diplomatics, genealogy, heraldry, historical iconography, numismatics, palaeography, and sigillography, in the study of the earliest history of Piast rule. We aim to explore not only the possibilities that arise from their skillful application in understanding various aspects of the functioning of Piast power—from political and social history, to the history of the Church, cultural history (both political and intellectual), and the ideology of power—both in the past and in the present, but also to outline perspectives for their future use. Topic proposed by the Section of Auxiliary Sciences of History and Source Studies at the Committee of Historical Sciences of the Polish Academy of Sciences.

1. **09:00-09:30** - *Koptyjska wersja "Romansu o Aleksandrze" a legenda o wawelskim holofagu. Problematyka treści*
   dr Agata Ewa Sowińska (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** -*Pożytki z cyfryzacji źródeł dla genealogii na przykładzie nowych ustaleń dotyczących poślubienia Ody Dytrykówny przez Mieszka I*
   dr Wojciech Jasiński (Instytut Slawistyki PAN)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Kilka uwag o pieczęci królewskiej Przemysła II*
   prof. dr hab. Tomasz Kazimierz Jasiński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Źródła numizmatyczne w badaniach nad ideologią władzy w Polsce X-XII w.*
   dr Witold Władysław Garbaczewski (Muzeum Narodowe w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Narratologia historyczna. Powstanie, rozwój i perspektywy.*
   dr hab. Edward Skibiński, UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Czy w Polsce pierwszych Piastów korzystano z dokumentów?*
   prof. dr hab. Tomasz Jurek (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Książka rękopiśmienna w kręgu pierwszych Piastów - o możliwościach badań fragmentologicznych*
   dr hab. Marcin Starzyński, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30**- *Hagiografia i Nauki Pomocnicze Historii w Polsce – skąd idziemy, dokąd zmierzamy*
   dr Miłosz Sosnowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

Sekcja 23

Koordynatorzy:
dr Joanna Wawrzeniuk
dr Paweł Szczepanik

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP6
09:30-17:00

Religie, magie, rytuały a władza – w kręgu wierzeń wczesnośredniowiecznej Europy Środkowej

Abstrakt:
Wprowadzanie chrześcijaństwa na ziemiach polskich oraz na terytoriach Europy Środkowej przybierało różne formy, które poza wymiarem społecznym dotyczyły także nowopowstających relacji władzy. Kościół niejednokrotnie przejmował pogańskie miejsca święte/kultu, włączając je do nowej topografii sakralnej. Na etapie powstawania środkowoeuropejskich ustrojów wczesnofeudalnych władza kościelna była poza kontekstem terytorialnym i dotyczyła przede wszystkim wymiaru religijno-społecznego oraz budowania nowych wzorców zachowań rytualnych widocznych między innymi w zmianach obrządku pogrzebowego. W zamierzeniu organizatorów sesja ma być próbą przedstawienia religii oraz wierzeń wczesnośredniowiecznych mieszkańców ziem polskich i ich sąsiadów, ich związków z relacjami władzy oraz ich wpływu na terytoria kulturowo znaczące. W naszym przekonaniu jest to możliwe dzięki wykorzystaniu interdyscyplinarnych analiz i interpretacji w perspektywie lokalnej i ponadregionalnej.

Religions, magic, rituals and power – the belief circles of Early Medieval Central Europe

Abstract:
The introduction of Christianity in Polish lands and in Central European territories took various forms, which, beyond their social dimension, also concerned the emerging power relations. The Church often took over pagan sacred sites, incorporating them into the new sacred topography. At the stage of forming early feudal systems in Central Europe, ecclesiastical power was largely independent of the territorial context and primarily pertained to the religious and social dimensions, as well as the establishment of new patterns of ritual behaviour, evident in changes to burial practices. The session is intended to present the religions and beliefs of the early medieval inhabitants of Polish lands and their neighbours, their connections to power relations, and their influence on culturally significant territories. We believe this is possible through the use of interdisciplinary analyses and interpretations from both local and transregional perspectives.

1. **09:30-10:00** - *O słowiańskich bóstwach - patronach określonego terytorium*
   prof. dr hab. Andrzej Piotr Kowalski (Uniwersytet Gdański)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30** -*Ogień i słońce w wierzeniach dawnych Słowian*
   dr Joanna Wawrzeniuk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00** - *Ołtarz kamienny – kopiec – miejsce centralne. O znaczeniu i funkcji konstrukcji kamiennej odkrytej w Kałdusie na tle porównawczym*
   prof. dr hab. Wojciech Chudziak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   dr Paweł Szczepanik (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Czy na wyspach jeziornych Słowiańszczyzny Północno-Zachodniej znajdowały się pogańskie sanktuaria?*
   mgr Bartosz Tietz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
5. **12:00-12:30** - *Miejsca święte, miejsca przeklęte. Petrosomatoglify z obszaru Polski na tle europejskim oraz ich związek z religią i wierzeniami.*
   dr Łukasz Miechowicz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:30-13:00** - *Sudeckie strefy sacrum we wczesnym średniowieczu*
   dr Ewa Lisowska (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
7. **13:00-13:30** - *Zwierzęta we wczesnośredniowiecznym ciałopalnym obrządku pogrzebowym Słowian. Przyczynek do badań nad przedchrześcijańskimi wierzeniami eschatologicznymi.*
   dr Łukasz Miechowicz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:30-14:00** - *Dlaczego naukowe antologie źródeł pisanych do przedchrześcijańskiej religii Słowian są tak różnorodne*
   Marek Szczygielski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa obiadowa
   13:30-15:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *O fortunnych źródłach i niefortunnych interpretacjach - nowe uwagi o słowiańskim kulcie Fortuny u Wilhelma z Malmesbury*
   lic. Alicja Sołtysiak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Słowiańscy wojowie w wikińskiej Skandynawii. Pogaństwo, metal i styl zwierzęcy*
    dr hab. Leszek Gardeła (Uniwersytet Ludwika i Maksymiliana w Monachium)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** - *Trullhalsar (parafia Anga, Gotlandia) - (nie)znane cmentarzysko z okresu Vendel (550-800 r. n.e.) w świetle wykopalisk z lat 1888, 1915-1916*
    lic. Jan Gryz (Uniwersytet Warszawski)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 24

Koordynatorzy:
dr hab. Jerzy Sikora, prof. UŁ
dr hab. Andrzej Janowski, prof. IAE PAN

19 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP5
09:00-19:30

Wczesnośredniowieczne grody w Europie Środkowo-Wschodniej jako narzędzia władzy nad ludźmi i terytorium

Abstrakt:
Gród – z definicji teren ogrodzony. Brzmienie tego terminu we wszystkich językach słowiańskich jest zbliżone, występowanie ufortyfikowanych obiektów na wczesnośredniowiecznej Słowiańszczyźnie powszechne, choć interpretacje tego zjawiska zróżnicowane. Pozostałości takich fortyfikacji są zazwyczaj łatwe do zaobserwowania nawet bez podejmowania badań archeologicznych. W optyce wielu, zwłaszcza dawniejszych badaczy, wznoszono je w odpowiedzi na zagrożenia zewnętrzne, choć nie musiały one być przyczyną kluczową, a na pewno nie jedyną skoro zagrożenia występowały zawsze, a grody na ziemiach polskich powstawały głównie w dwóch okresach dziejów – u schyłku epoki brązu i na początku epoki żelaza wznosiła je ludność kultury łużyckiej, a potem dopiero 1000 lat później ponownie zaczęli robić to Słowianie. Czy więc funkcja militarna była najważniejsza, czy o ich powstawaniu decydowały inne czynniki? Co lub kto zmuszał ludność do podejmowania trudu ich budowy? Kto grody budował i w jakim celu? Tym właśnie zagadnieniom chcemy przyjrzeć się w ramach planowanej sekcji, kładąc nieco większy nacisk na zagadnienie grodów jako rozmieszczonych w przestrzeni osadniczej elementów systemu władzy.

Early medieval strongholds in the Middle East Europe as instruments of power over people and territory

Abstract:
The Polish word "gród" (often translated into English as "stronghold", but literally should be translated as "enclosure") means, by definition, an enclosed area. This term sounds similar in all Slavic languages, while the differences concern its interpretation. Human-made fortifications are easy to observe, even without archaeological research, and many, especially older interpretations, point mainly to an external threat as the reason for their construction. However, this was probably not the main reason, as the threats had always been there, and fortified settlements were built mainly in two periods of (pre-)history on the territory of Poland - at the end of the Bronze Age and the beginning of the Iron Age by people of the Lusatian culture, and then only 1000 years later by the Slavs. So, was the military function the most important, or were there other factors at play? What or who forced people to make an effort to build them? This is what we want to look at in this section, with a little more emphasis on the question of fortified settlements as elements of power in the settlement landscape.

1. **09:00-09:30** - *Między formą a funkcją - grody wczesnośredniowieczne w strukturach osadniczych w dorzeczu Regi*
   dr hab. Andrzej Janowski, prof. IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Strefa sacrum i profanum jako element władzy książęcej w XII wiecznym grodzie gdańskim*
3. mgr Igor Urban (ArcheoScan Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska)
   dr Monika Kasprzak (ArcheoScan Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska)
   mgr Sylwia Kurzyńska (ArcheoScan Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:00-10:30** -*Grody w IX-XI wieku jako lokalne ośrodki handlowe i religijne. Wybrane przykłady z obszaru Środkowego Nadodrza*
   dr Bartłomiej Gruszka (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
   Dyskusja (10 min.)
5. **10:30-11:00** - *Wczesnośredniowieczne grody Słowian Połabskich – rozwój, forma, funkcje*
   dr hab. Felix Biermann, prof. US (Uniwersytet Szczeciński)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

6. **11:30-12:00** - *Gród w Pułtusku – zapomniana perła archeologii średniowiecza*
   mgr Andrzej Zbigniew Gołembnik (badacz niezależny)
   mgr Zbigniew Polak (badacz niezależny)
   mgr Marek Mirosławski
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:00-12:30** - *Wczesnośredniowieczne grody pruskie w rejonie ujścia Wisły: symbol władzy i ekonomii regionu*
   dr Jakub Jagodziński (Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu)
   Dyskusja (10 min.)
8. **12:30-13:00** - *Wczesnośredniowieczne grody w dorzeczu Wierzycy w świetle badań archeologicznych i analiz GIS*
   mgr Weronika Bałdyga (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
9. **13:00-13:30** - *Wczesnośredniowieczne grody Pomorza Wschodniego – między autonomią plemienną a kontrolą wczesnopaństwową*
   dr Sławomir Wadyl (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
10. **13:30-14:00** -*Hillfort Dynamics and Landscapes of Power in 11th Century Eastern Latvia*
    mgr JānisMeinerts (LatvijasKultūrasakadēmija)
    Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

11. **15:30-16:00** - *Grody pogranicza kujawsko-pomorskiego. Bydgoszcz, Pawłówek i „Wyszogród" – geneza, znaczenie i funkcja*
    dr hab. Jacek Bojarski, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)
12. **16:00-16:30** - *'The heartbeat of hillforts' – on the necessity of securedating for the interpretation of fortifiedsettlements*
    dr Timo Ibsen (Leibniz-ZentrumfürArchäologie
    Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie)
    Dyskusja (10 min.)
13. **16:30-17:00** - *Blisko, coraz bliżej. Grody jako elementy organizowania przestrzeni i umacniania więzi z terytorium wśród społeczności lokalnych*
    dr Kinga Zamelska-Monczak (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
    Dyskusja (10 min.)
14. **17:00-17:30** - *Rola grodów w Czechach Przemyślidów - siedziby organizacji służebnej?*
    dr Jan Škvrňák (Univerzita Karlova)
    Dyskusja (10 min.)
15. **17:30-18:00** - *Archeologia a przemiany organizacji grodowej monarchii piastowskiej w X-XII w. Możliwości i ograniczenia badawcze na przykładzie centralnej Polski.*
    dr hab. Jerzy Sikora, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki)
    Dyskusja (10 min.)
16. **18:00-18:30** - *Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Czermnie-Czerwieniu. Stan i perspektywy badań*
    dr hab. Marcin Wołoszyn, Prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski)
    dr Tomasz Dzieńkowski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)
    Dyskusja (10 min.)
17. **18:30-19:00** - *Nie tylko Ostrów Lednicki. Gród na wyspie jako realizacja idealnej przestrzeni władzy na obszarze wczesnych państw Północno-Zachodniej Słowiańszczyzny*
    mgr Bartosz Tietz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
    Dyskusja (10 min.)
18. **19:00-19:30** - *Grodziska Pomorza Środkowego. Kraina między Bytowem a Słupskiem - stan badań, wyniki prac i perspektywy badawcze*
    dr Paweł Szczepanik (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 26

Koordynatorzy:
dr hab. Zofia Aleksandra Brzozowska, prof. UŁ
dr hab. Jarosław Dudek, prof. UZ

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.34
09:00-16:30

Chronografie i latopisy. Literatura historyczna na temat władzy bizantyńsko-słowiańskiego kręgu kulturowego w średniowieczu. Źródła ze wschodniego pogranicza terytorium władzy Piastów

Abstrakt:
W centrum zainteresowania znajduje się wpływ historiografii bizantyńskiej na dziejopisarstwo obszaru wschodniego pogranicza terytorium władzy Piastów: Słowian, którzy w średniowieczu pozostawali w orbicie cywilizacyjnego wpływu Konstantynopola. Punktem wyjścia będzie namysł nad bizantyńskimi tekstami historycznymi z VI–XV w., ich zawartością treściową i specyfiką formalną – zwłaszcza tych spośród nich, które w formie całościowej lub fragmentarycznej zostały przetłumaczone na język (staro)cerkiewnosłowiański. Interesować nas będą też utwory historyczne, tworzone i kompilowane przez Słowian: chronografy i latopisy. Pragniemy zachęcić do dyskusji nad nimi zarówno bizantynistów, filologów-paleoslawistów, jak i znawców historii Polski i Europy Zachodniej, stawiając pytanie o to, do jakiego stopnia teksty te stanowią kontynuację tradycji bizantyńskich chronografii, w jakim zaś można je rozpatrywać zestawieniu z gatunkami typowymi dla literatury kręgu łacińskiego (kronikami i rocznikami). Sekcję tę organizatorzy pragną poświęcić pamięci prof. dr. hab. Mirosława J. Leszki (1963–2024), wybitnego mediewisty z Uniwersytetu Łódzkiego, znawcy dziejów relacji bizantyńsko-słowiańskich.

Chronographies and letopises. Historical literature of the Byzantine-Slavic cultural circles in the Middle Ages. Sources from the eastern periphery of the Piasts' territory

Abstract:
We will focus our interest on the influence of Byzantine models on the historiography of the eastern borderlands of the power territory of the Piasts: Slavs who in the Middle Ages remained in the orbit of Constantinople's civilizational influence. The starting point, therefore, will be a reflection on Byzantine historical texts of the 6th-15th centuries, their content and formal characteristics, especially those which – in whole or in parts – were translated into (Old) Church Slavic. We will also be interested in historical works created and compiled by Slavs: chronographs and letopises. We would like to encourage Byzantinists, paleo-Slavist philologists, as well as experts in Polish and Western European history to discuss these works, posing the question of to what extent they are a continuation of the tradition of Byzantine chronographies, and to what degree they belong to genres typical of the literature of the Latin circle (chronicles and annals). The organizers would like to dedicate this section to the memory of prof. Mirosław J. Leszka, PhD, (1963–2024), an outstanding medievalist from the University of Łódź, and an expert on the history of Byzantine-Slavic relations.

1. **09:00-09:30** - *Przekłady bizantyńskich tekstów historycznych w piśmiennictwie Słowian Południowych i Wschodnich w średniowieczu*
   dr hab. Zofia Aleksandra Brzozowska, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Autorytet kalifa umajjadzkiego Mu'awiji w relacjach Teofanesa Wyznawcy*
   dr Błażej Cecota (Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Za to, co jest warte! Mowy wodzów bizantyńskich w toku zmagań z arabskimi Hamdanidami*
   dr Szymon Wierzbiński (Politechnika Łódzka)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Λενζανήνοι i ζοῦμπρος – wiedza źródeł bizantyńskich o ziemiach polskich i ruskich w IX-XII wieku*
   dr hab. Jacek Bonarek, prof. AP (Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Zóe, katalaktus, Munak, Gyrgir, Mária – dwór bizantyński w przekazie sag królewskich*
   dr Maciej Lubik (Uniwersytet Zielonogórski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Dziejopisarstwo łacińskie w Polsce doby Piastów o Cesarstwie Bizantyńskim*
   dr hab. Zdzisław Pentek, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Historia literatury spisana w historii świata – o Kronice Konstantyna Manassesa*
   dr hab. Agnieszka Heszen (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *Chronograf, kronikarz, czy kniżnik. Kto stworzył Kronikę halicko-wołyńską?*
   prof. dr hab. Adrian Jusupović (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:00
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:00-15:30** - *Wczesnonowżytna wizja dziejów południoworuskich w Synopsisie kijowskim (1674)*
   dr Piotr Kręzel (Uniwersytet Łódzki)
   Dyskusja (10 min.)
10. **15:30-16:00** - *Herezje w literaturze historycznej średniowiecznych Słowian południowych*
    dr Jan Wolski (Uniwersytet Łódzki)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:00-16:30** - *„Jarzmo" czy „opieka"? Obraz władców Bizancjum w źródłach bułgarskich XI-XII w.*
    dr hab. Jarosław Dudek, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 27

Koordynatorzy:
mgr Jagna Rita Sobel
dr hab. Marek L. Wójcik, prof. UWr

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.01
09:30-17:00

Sposoby manifestacji władzy świeckiej i kościelnej w źródłach średniowiecznych

Abstrakt:
Celem proponowanej sekcji będzie prezentacja wyników prowadzonych przez referentów i referentki badań nad sposobami i strategiami prezentacji swojej władzy przez królów, książąt, biskupów, opatów czy rady miast w treściach wystawianych przez te osoby i instytucje dokumentów, na reprezentujących ich obrazach na pieczęciach i monetach czy używanych przez nich herbach w średniowieczu. Warsztat badawczy tak nakreślonego zasobu źródeł nieodzownie wiąże się z zastosowaniem dyscyplin określanych mianem „nauk pomocniczych historii", jak np. dyplomatyka, sfragistyka czy heraldyka. Zachęcamy jednak, aby nie zamykać się jedynie w ich „klasycznym" kanonie i do wspomnianego problemu podejść bardziej interdyscyplinarnie, rozpatrując go przykładowo w kontekście zagadnienia komunikacji w średniowieczu. Do udziału w sekcji zapraszamy zatem również historyków sztuki i architektury, kodykologów, archeologów oraz muzykologów. Liczymy, że tak szerokie podejście rzuci nowe światło na omawiane zagadnienie i odkryje nieznane dotąd aspekty manifestacji władzy świeckiej i kościelnej w średniowiecznych źródłach.

Ways of manifesting secular and ecclesiastical power in medieval sources

Abstract:
The aim of the proposed section will be to present the results of research conducted by the speakers on the ways and strategies of presenting their power by kings, princes, bishops, abbots and city councils in the content of documents issued by these people and institutions, in images representing them on seals and coins or used by them coats of arms in the Middle Ages. The research workshop on such a set of sources necessarily involves the use of disciplines referred to as "auxiliary sciences of history", such as diplomatics, sphragistics or heraldry. However, we encourage you not to limit yourself only to their "classical" canon and to approach the above-mentioned problem in a more interdisciplinary way, considering it, for example, in the context of the issue of communication in the Middle Ages. We also invite historians of art and architecture, codicologists, archaeologists and musicologists to participate in the section. We hope that such a broad approach will shed new light on the discussed issue and discover previously unknown aspects of the manifestation of secular and ecclesiastical power in medieval sources.

1. **09:30-10:00**–*Invictissimus dux Polonorum. Źródłowe ślady strategii wizerunkowej Władysława I Hermana*
   dr hab. Adam Krawiec, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
   Dyskusja (10 min.)
2. **10:00-10:30**–*Pieczęcie księżnych piastowskich jako środek reprezentacji*
   dr hab. Zenon Piech, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:30-11:00**–*Pozycja księżnych, przełożonych klasztorów i przedstawicielek warstwy rycerskiej w świetle formuł dokumentów (k.XII-pocz. XIV w.). Od manifestacji władzy po bezimienne wzmianki*
   dr hab. Agnieszka Teterycz-Puzio, prof. UP (Uniwersytet Pomorski)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

4. **11:30-12:00** - *Sposoby i formy manifestacji władzy księżnych i księżniczek z linii opolskiej*
5. prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz (Uniwersytet Opolski)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Dlaczego Henryk jaworski został pochowany we Lwówku Śląskim? – o symbolach manifestacji władzy książąt Jawora i Świdnicy*
   dr Tomasz Zawadzki (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Manifestacja władzy biskupa wrocławskiego Henryka z Wierzbnej w świetle jego dokumentów*
   mgr Jagna Rita Sobel (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *… salvifice Crucis signum per tuam provinciam ante te facias buiulairi. Symbole władzy arcybiskupów gnieźnieńskich w późnym średniowieczu.*
   dr hab. Zofia Wilk-Woś, prof. Uniwersytetu WSB Merito w Toruniu
   (Uniwersytet WSB Merito w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

9. **15:30-16:00** - *Czyje prawo do władzy? Listy i manifesty narzędziem w sporze o Litwę w czasach Władysława Jagiełły*
   dr hab. Lidia Korczak, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
10. **16:00-16:30** - *Formy wyrażania publicznego charakteru władzy urzędników miejskich w księgach wpisów wybranych miast polskich.*
    dr Karol Nabiałek (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
    Dyskusja (10 min.)
11. **16:30-17:00** - *Kancelaryjny brudnopis czy reprezentacyjna księga? – kilka słów o wizualnych aspektach kopiariuszy*
    lic. Kacper Pielat (Uniwersytet Warszawski)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 28

Koordynatorzy:
dr Marcin Kasjan Engel
dr Seweryn Szczepański
dr Mikalai Plavinski

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.26
15:30-19:30

Od Jatviaga do Mendoga. Ziemie Bałtów w średniowieczu

Abstrakt:
Tematyka referatów sekcji obejmuje problematykę badań nad rozwojem społeczeństw ludów bałtyckich od początku IX do końca XIII stulecia na podstawie kompleksowych studiów nad źródłami historycznymi i archeologicznymi. Przede wszystkim preferowane są referaty dotyczące wyników najnowszych badań nad stanowiskami archeologicznymi Bałtów i ich sąsiadów oraz nowych studiów nad źródłami pisanymi. Zagadnienia do dyskusji w ramach sesji: centra i peryferie władzy we wczesnośredniowiecznych społeczeństwach Bałtów – kształtowanie się elit, manifestacja elitarnego statusu i prestiżu w kulturze materialnej i obrządku pogrzebowym; uzbrojenie i wojskowość Bałtów we wczesnym średniowieczu, militaryzacja społeczeństwa jako przejaw kształtowania się wczesnych formacji państwowych; władza i religia w społeczeństwach „ostatnich pogan Europy"; „na pograniczach świata bałtyckiego" – stosunki między Bałtami a ich sąsiadami według źródeł archeologicznych i historycznych.

From Jatviag to Mindaugas. The Lands of the Balts in the Early Middle Ages

Abstract:
The topics of the section's papers include the issues of research on the development of the societies of the Baltic peoples from the beginning of the 9th to the end of the 13th century based on comprehensive studies of historical and archaeological sources. First of all, papers on the results of the latest research on the archaeological sites of the Balts and their neighbours and new studies on written sources are preferred. Issues for discussion within the session: - centres and peripheries of power in early medieval Baltic tribes - formation of elites, manifestation of elite status and prestige in material culture and funeral rites, - weaponry and warfare of the Balts in the early Middle Ages, and militarization of society as a manifestation of the formation of early realms, - power and religion in the societies of the "last pagans of Europe", - "on the borders of the Baltic world": relations between the Balts and their neighbours according to archaeological and historical sources.

1. **15:30-16:00** - *Jak w „Konopielce"? Pruskie peryferie na przykładzie cmentarzyska w dawnym Zohpen w Prusach Wschodnich*
   dr Ludwika Jończyk (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **16:00-16:30** - *Archaeological research in Verkiai – the origins of Vilnius between legends and facts*
   dr RytisJonaitis (Lietuvos istorijos institutas)
   dr Irma Kaplūnaitė (Lietuvos istorijos institutas)
   Dyskusja (10 min.)
3. **16:30-17:00** -*Od Jatwiaga do Skomanda. Jaćwingowie na drodze do własnej organizacji państwowej*
   dr Marcin Kasjan Engel (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie)
   mgr Cezary Sobczak (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie)
   Dyskusja (10 min.)
4. **17:0-17:30** - *"Zapomniane kresy wschodnie" (wczesnośredniowieczne cmentarzyska kultury kurhanów wschodniolitewskich na terenie północno-zachodniej Białorusi)*
   dr Mikalai Plavinski (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
5. **17:30-18:00** - *Poganowo - grodzisko i miejsce kultu na pograniczu Galindii. Kształtowanie się pruskich struktur osadniczych we wczesnym średniowieczu*
   mgr Mariusz Wyczółkowski (Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego)
   Dyskusja (10 min.)
6. **18:00-18:30** - *Aesti → Bruzi (?). Południowe i zachodnie ziemie pruskie w starszych fazach wczesnego średniowiecza*
   dr Sławomir Wadyl (Uniwersytet Warszawski)
   Dyskusja (10 min.)
7. **18:30-19:00** - *Wstępne wyniki badań antropologicznych na tle obrządku pogrzebowego na wczesnośredniowiecznym grodzisku w Trzciance, gm. Janów.*
   mgr Aleksander Piasecki (Muzeum Podlaskie w Białymstoku)
   Dyskusja (10 min.)
8. **19:00-19:30** - *Gdzie zginął św. Wojciech? Propozycja nowej interpretacji źródeł.*
   mgr inż. arch. Karol Czajka-Giełdon (Politechnika Wrocławska)
   Dyskusja (10 min.)

Sekcja 29

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz
dr hab. Teresa Rodzińska-Chorąży, prof. UJ

18 września 2025
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: MPPP5
09:00-18:30

Dzieło – twórca – fundator. Historia sztuki i archeologia architektury wobec procesów kształtowania się władzy i tożsamości społecznej

Abstrakt:
W wyniku interdyscyplinarnych badań, ale również badań indywidualnych, studia nad architekturą średniowieczną lub dziełami rzeźby, malarstwa czy rzemiosła artystycznego pozwalają coraz pełniej interpretować ich walor artystyczny oraz ikonografię. Równocześnie analizy te umożliwiają osadzenie ich w kontekście społecznym i politycznym. Dzieła powstające w okresie średniowiecza mają szczególne znaczenie dla zrozumienia nie tylko procesów artystycznych, ale także powiązań środowisk politycznych – w tym kościelnych – nierzadko odległych od siebie, chociaż zaskakująco bliskich. Pozwalają także spojrzeć w nowym świetle na procesy związane z formowaniem się władzy i jej sprawowaniem, na fundatora z jego zamysłem i na sztukę jako formę komunikacji. Proponowany panel ma zaprezentować nowe spojrzenie na dzieła już znane oraz przedstawić nowe w kontekście koncepcji dotyczących relacji pomiędzy dziełem, artystą a fundatorem. Przy braku spersonalizowanej atrybucji wiele dzieł musi przemówić przez samą materię, formę lub styl i poprowadzić badaczy w głąb kontekstualnych relacji z władzą i czasem, w którym powstały.

Work – creator – funder. History of art and archaeology of architecture toward processes of social identity formation

Abstract:
As a result of interdisciplinary research, but also individual research, the study of medieval architecture or works of sculpture, painting or craftsmanship allows an increasingly complete interpretation of their artistic value and iconography. At the same time, these analyses make it possible to set them within a social and political context. Works created in the medieval period are of particular importance for understanding not only artistic processes but also the interrelationships of political circles – including ecclesiastical circles – often distant from each other, although surprisingly close. They also allow us to look in a new light at the processes involved in the formation of power and its exercise, at the founder with his or her ideas and at art as a form of communication. The proposed panel aims to present new insights into works already known and to present new, contextualised ideas about the relationship between the work, the artist and the funder. In the absence of personalised attribution - many works must speak through their very matter, form or style and lead researchers deeper into the contextual relationships with the authority and the time in which they were created.

1. **09:00-09:30** - *Wielkopolskie palatia pierwszych Piastów a rezydencje cesarskie w Werli i Kwedlinburgu*
   dr hab. Teresa Rodzińska-Chorąży, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Czy stauroteka lednicka należała do kobiety? Przyczynek do nowej interpretacji funkcji relikwiarza.*
   lic. Jagoda Łucko (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Po co wzniesiono ambonę Henryka II*
   mgr Andrzej Kozicki (badacz niezależny)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Architektura w czasach Bolesława Śmiałego. Fundacje, kontynuacje, budowy, odbudowy?*
   dr Aneta Bukowska (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *Kościół Najświętszego Salwatora w Krakowie - fundacja książąt krakowskich czy Piotra Włostowica? – fakty, mity, przypuszczenia*
   mgr Norbert Sokołowski (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Sztuka i władza. Patronat artystyczny biskupa Aleksandra z Malonne.*
   mgr Klaudia Śnieżek (Uniwersytet Jagielloński)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Fundacje romańskich kościołów na Sardynii a polityczna sytuacja wyspy w XI-XIII w.*
   dr Cezary Namirski (Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30**- *Sztuka monarchii Henryków śląskich: od dalekowzrocznej promocji władzy do subtelnych opcji religijnych*
   dr hab. Dariusz Tabor, Profesor UPJPII (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
   Dyskusja (10 min.)
9. **13:00-13:30**- *Późnoromański kościół p.w. Krzyża Świętego w Opolu*
   dr hab. inż. Andrzej Legendziewicz, prof. PWr (Politechnika Wrocławska)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

10. **15:30-16:00** - *Repetycja formy architektonicznej jako strategia budowania tożsamości miasta w późnośredniowiecznej aglomeracji krakowskiej*
    dr Piotr Pajor (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
    Dyskusja (10 min.)

11. **16:00-16:30** - *System awinioński w programach użytkowych rezydencji władców środkowoeuropejskich - realny fenomen czy błędna hipoteza?*
    dr Tomasz Ratajczak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
    Dyskusja (10 min.)
12. **16:30-17:00** - *Władza biskupia versus ambicje mieszczańskie w średniowiecznej architekturze diecezji lubuskiej*
    dr Agnieszka Lindenhayn-Fiedorowicz (Muzeum Viadrina we Frankfurcie nad Odrą)
    Dyskusja (10 min.)
13. **17:00-17:30** - *Budowniczy Bartel Ranisch z Gdańska (1648–1710/11) i początki badań konstrukcyjnych nad architekturą średniowieczną*
    prof. dr hab. Jakub Adamski (Uniwersytet Warszawski)
    Dyskusja (10 min.)
14. **17:30-18:00** - *Wawelskie rezerwaty archeologiczne w perspektywie władzy. Obchody tysiąclecia państwowości*
    dr Magdalena Młodawska (Zamek Królewski na Wawelu)
    Dyskusja (10 min.)
15. **18:00-18:30** - Wczesnośredniowieczne fundacje na Wawelu jako ośrodku władzy. Perspektywy badawcze.
    dr Monika Kamińska (Zamek Królewski na Wawelu)
    Dyskusja (10 min.)

Sekcja 30

Koordynatorzy:
dr hab. Jerzy Kaliszuk, prof. IHN PAN
dr hab. Wojciech Mrozowicz, prof. UWr

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.01
09:00-13:30

Subcuiuspotestatem? Śląscy zakonnicy – księgozbiory – teksty – idee

Abstrakt:
Inspiracją dla sekcji są badania nad średniowiecznymi księgozbiorami klasztornymi kanoników regularnych św. Augustyna z Żagania i dominikanów z Wrocławia prowadzone przez Centrum Studiów Mediewistycznych przy KUL-u. Odkrywane materiały źródłowe stanowią dobry punkt wyjścia do refleksji nad motywem przewodnim kongresu. Dotyczą one m.in. Śląska, krainy, która politycznie w późnym średniowieczu z Polską związana już nie była, jednak utrzymywała wciąż żywe kontakty z dawnym Królestwem Bolesławów. Zarazem coraz silniejsze stawały się wpływy czeskie, niemieckie, węgierskie. Ten stan rzeczy rzutował na różne postrzeganie władzy w wymiarze ponadregionalnym, ale też lokalnym. Na podstawie źródeł klasztornych warto podjąć dyskusję na temat postrzegania władz politycznych, samorządowych, kościelnych czy personalnie – królów i książąt, biskupów i opatów… W jakich tekstach jest mowa o władzy? Jak sobie ją wyobrażano? Jak władzę realną charakteryzowano i oceniano? Czy wspierano ją, czy krytykowano, czy się z nią utożsamiano? Jak zakonnicy sprawdzali się w strukturach władzy? W celach porównawczych są także możliwe referaty odwołujące się do innych materiałów źródłowych z naszej części Europy.

Sub cuiuspotestatem? Silesian monks – books – texts – ideas

Abstract:
The section is inspired by research conducted by the Centre for Medieval Studies at the Catholic University of Lublin on the medieval monastic book collections of the Canons Regular of St. Augustine of Żagań and the Dominicans of Wrocław. The source materials discovered provide a good starting point for reflection on the theme of the Congress. They concern Silesia, a land that was no longer politically connected with Poland in the late Middle Ages, but still maintained strong contacts with the former Bolesław Kingdom. At the same time, Czech, German, and Hungarian influences were becoming stronger. This state of affairs impacted the different perceptions of power on a supra-regional, but also local, level. On the basis of monastic sources, it is worth discussing the perception of political, ecclesiastical or personal - authority of kings and princes, bishops, and abbots… In which texts is authority mentioned? How was it imagined? How was real power characterized and evaluated? Was it supported, or criticized, or identified with it? How did monks perform in power structures? For comparative purposes, papers referring to other source materials from our part of Europe are welcome.

1. **09:00-09:30** - *Władza świecka a życie klasztorne z perspektywy zakonnika z Żagania*
   dr hab. Wojciech Mrozowicz, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
2. **09:30-10:00** - *Karol IV i Wacław IV w twórczości Ludolfa z Żagania. Dwa odmienne spojrzenia na władzę.*
   mgr Aleksander Kocan (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)
3. **10:00-10:30** -*Konflikt miedzy królem Jerzym z Podiebradów a miastem Wrocław jako inspiracja dla żagańskich kaznodziejów*
   dr Adam Poznański (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
   Dyskusja (10 min.)
4. **10:30-11:00** - *Twórczość kanoników regularnych prepozytury zielonogórskiej w cieniu konfliktu z książętami żagańskimi.*
   mgr Dawid Kuriański (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa kawowa
11:00-11:30
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

5. **11:30-12:00** - *O władcach w kronikach cystersów pomorskich*
   prof. dr hab. Piotr Z. Oliński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
   Dyskusja (10 min.)
6. **12:00-12:30** - *Władza w późnośredniowiecznych kazaniach na święto Epifanii (Trzech Króli) z rękopisów śląskich*
   dr hab. Jerzy Kaliszuk, prof. IHN PAN (Instytut Historii Nauki PAN)
   Dyskusja (10 min.)
7. **12:30-13:00** - *Aveshominesdesignantur. Symbolika ptaków wezwanych przez anioła aby pożreć trupy królów (Ap 19, 17-18) w Expositio in Apocalypsim Aleksandra z Bremy*
   mgr Łukasz Krzyszczuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)
   Dyskusja (10 min.)
8. **13:00-13:30** - *AnastasisLadislaiAlbi: O ekshumacji Władysława Białego w 1676 r.*
   dr Antoine Haaker (Uniwersytet Wrocławski)
   Dyskusja (10 min.)

Przerwa obiadowa
13:30-15:00
BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
SALA: AULA

Sekcja Posterowa

Poster section

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Adrian Jusupović (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: HOL
13:00-14:00

1. ***Arce tantummodo et fluvioclara: Elity miejskie Głogówka i Opola w XIV wieku***
Krzysztof Pogorzelski (Uniwersytet Opolski)

2. ***Badania archeologiczne okolicy kościoła 'B' na Wawelu***
Paweł Kajfasz (Zamek Królewski na Wawelu)

3. ***Ewolucja stosunku dziejopisarzy ormiańskich do władzy mongolskiej***
Albert Prudente (Uniwersytet Wrocławski)

4. ***Groty strzał z kości i poroża z wczesnośredniowiecznych ośrodków piastowskich - analiza traseologiczna i badania eksperymentalne***
Szymon Mitelsztet (Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

5. ***Grzybowo i Bruszczewo- wczesnośredniowieczne grody Wielkopolski w świetle archeologii środowiskowej oraz przemiany jakie niesie zorganizowana władza***
Szymon Bogumił Ważyński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydział Archeologii)

6. ***Jak Władysław Opolczyk swoją siedzibę fundował, czyli o zamku którego nie było.***
Joanna Siek (Instytut Śląski)

7. ***Od kości do ciała: Dieta we wczesnośredniowiecznym Gieczu w świetle analizy izotopów stabilnych węgla i azotu***
Olga Nina Dec (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)

8. ***Piastowska wyjątkowość czy środkowo-europejski model? Geneza i kształt monarchii Piastów na tle komparatystycznym.***
Kacper Skuza (Uniwersytet Wrocławski, SKNH UWr)

9. ***Polski epos rycerski - rywalizacja o władzę przez pryzmat legendy o Piotrze Włostowicu.***
Maria Szmyt (Uniwersytet Mikołąja Kopernika w Toruniu)

Panele dyskusyjne

Panel discussion

1. Słownik historyczno-geograficzny w warsztacie badaczy Korony Królestwa Polskiego, jej terytorium i osadnictwa, społeczeństwa i władzy – część 1
The Historical-Geographical Dictionary in the toolkit of researchers of the Crown of the Kingdom of Poland, its territory and settlement, society and authorities – part 1

2. Słownik historyczno-geograficzny w warsztacie badaczy Korony Królestwa Polskiego, jej terytorium i osadnictwa, społeczeństwa i władzy – część 2
The Historical-Geographical Dictionary in the toolkit of researchers of the Crown of the Kingdom of Poland, its territory and settlement, society and authorities – part 2

3. Średniowieczni Polacy – kim byli, jak o sobie myśleli?
The medieval Poles. Who were they, how did they think of themselves?

4. Teksty, słowa, ludziewładzy. Metody cyfrowe w analizietekstówhistorycznych
Texts, words, people of power: Digital methods in the analysis of historical texts

6. Od Chodlika do Sandomierza. „Przełom" na peryferiachpaństwa Piastów
From Chodlik to Sandomierz. "A turning point" on the peripheries of the Piast state.

7. Stan i kierunki rozwoju polskiej mediewistyki
Panel podsumowujący VIII Kongres Mediewistów Polskich

PolishMedievalStudies: CurrentState and Directions of Development
Concluding Panel of the 8th Congress of PolishMedievalists

Panel 1

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Tomasz Jurek
dr Michał Schmidt

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.08
09:30-12:30

Słownik historyczno-geograficzny w warsztacie badaczy Korony Królestwa Polskiego, jej terytorium i osadnictwa, społeczeństwa i władzy – część 1

Abstrakt:
Słownik Historyczno-Geograficzny ziem polskich w średniowieczu w ciągu ostatnich lat podlegał stopniowej ewolucji. Poszerzanie kwerend o rękopiśmienne akta sądowe sprawiło, że obok ukazania sieci osadniczej, SHG zaczął pełnić rolę repozytorium danych między innymi do dziejów społecznych i gospodarczych. Funkcję tę wzmocniły powrót do planów opracowania Słowników dla innych ziem koronnych, a także udostępnienie zawartości SHG on-line. Nowe perspektywy rozwoju otwiera postęp technologiczny, który może ułatwić jeszcze sprawniejsze wyszukiwanie danych oraz tworzenie Słownika. Panel będzie próbą podjęcia refleksji nad miejscem SHG w warsztacie badawczym różnych dyscyplin, jego rolą społeczną, a także nad kształtem koncepcyjnym. Stąd podział na dwie części. W pierwszej części przedstawione będą dzieje SHG, zachodzące w nim zmiany i możliwości jego cyfryzacji, a także zaprezentowane zostaną rozpoczęte w ostatnich latach nowe serie historyczno-geograficzne.

The Historical-Geographical Dictionary in the toolkit of researchers of the Crown of the Kingdom of Poland, its territory and settlement, society and authorities – part 1

Abstract:
The Historical-Geographical Dictionary of the Polish Lands in the Middle Ages has undergone a gradual change in the last years. Expanding queries in unpublished sources meant that, in addition to the task of showing the settlement network, the Dictionary began to play the role of a data repository, including for social and economic history. This role was bolstered by developing Dictionaries for other Polish lands and by making them available online. New chances of development are opened by technological advances, which may facilitate even data retrieval and Dictionary compilation. This panel aims to discuss the Dictionary's role in the research toolkit of various disciplines, its social significance, and its conceptual shape. Hence, the division into two parts. The first part will show the history of the Dictionary, the changes taking place in it and the possibilities for its digitalisation, and will also present the new historical-geographical series launched in recent years.

1. **09:30-09:45** - *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu - pomysł, koncepcja i jej zmiany*
   prof. dr hab. Tomasz Jurek (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)
2. **09:45-10:00** -*Słownik historyczno-geograficzny województwa podlaskiego w średniowieczu – teraźniejszość i przyszłość*
   dr Andrzej Buczyło (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)
3. **10:00-10:15** - *Koncepcja powstania Słowników historyczno-geograficznych ziem ruskich Korony w średniowieczu i czasach wczesnonowożytnych*
   dr Janusz Szyszka (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)
4. **10:15-10:30** - *Słownik wsi śląskich w średniowieczu - koncepcja, realizacja, (prze)znaczenie*
   dr hab. Dominik Nowakowski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
5. **10:30-10:45** -*Słownik historyczno-geograficzny Prus w średniowieczu: refleksje metodyczne i metodologiczne*
   dr hab. Radosław Biskup (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
6. **10:45-11:00** - *Edycja elektroniczna „Słownika historyczno-geograficznego" – stan obecny i możliwości dalszego rozwoju*
   dr Michał Schmidt (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk)
   Dyskusja (10 min.)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

7. **11:30-12:30** - Dyskusja

Panel 2

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Tomasz Jurek
dr Michał Schmidt

18 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 2.08
15:30-18:00

Słownik historyczno-geograficzny w warsztacie badaczy Korony Królestwa Polskiego, jej terytorium i osadnictwa, społeczeństwa i władzy – część 2

Abstrakt:
Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu w ciągu ostatnich lat podlegał stopniowej ewolucji. Poszerzanie kwerend o rękopiśmienne akta sądowe sprawiło, że obok ukazania sieci osadniczej, SHG zaczął pełnić rolę repozytorium danych między innymi do dziejów społecznych i gospodarczych. Funkcję tę wzmocniły powrót do planów opracowania Słowników dla innych ziem koronnych, a także udostępnienie zawartości SHG on-line. Nowe perspektywy rozwoju otwiera postęp technologiczny, który może ułatwić jeszcze sprawniejsze wyszukiwanie danych oraz tworzenie Słownika. Panel będzie próbą podjęcia refleksji nad miejscem SHG w warsztacie badawczym różnych dyscyplin, jego rolą społeczną, a także nad kształtem koncepcyjnym. Stąd podział na dwie części. W drugiej części zaprezentowane będą doświadczenia badaczy różnych dyscyplin i ich oczekiwania względem Słownika. Liczymy, że głosy te pomogą doskonalić koncepcyjnie Słownik i inne podobne przedsięwzięcia.

The Historical-Geographical Dictionary in the toolkit of researchers of the Crown of the Kingdom of Poland, its territory and settlement, society and authorities – part 2

Abstract:
The Historical-Geographical Dictionary of the Polish Lands in the Middle Ages has undergone a gradual change in the last years. Expanding queries in unpublished sources meant that, in addition to the task of showing the settlement network, the Dictionary began to play the role of a data repository, including material for social and economic history. This role was bolstered by developing Dictionaries for other Polish lands and by making them available online. New chances of development are opened by technological advances, which may facilitate easier data retrieval and Dictionary compilation. This panel aims to discuss the Dictionary's role in the research toolkit of various disciplines, its social significance, and its conceptual shape. Hence, the division into two parts. The second part will present the experiences of researchers of various disciplines and their expectations towards the Dictionary. We hope that these voices will help to improve the Dictionary and other similar projects.

1. **15:30-15:45** - *Uwagi o Słowniku historyczno-geograficznym ziem polskich w średniowieczu*
   prof. dr hab. Jan Wroniszewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
2. **15:45-16:00** - *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu w optyce archeologa*
   prof. dr hab. Anna Marciniak-Kajzer (Uniwersytet Łódzki)
3. **16:00-16:15** - *Castrum, curia, fortalitium. Znaczenie Słownika Historyczno-Geograficznego w badaniach nad siedzibami szlachty mazowieckiej*
   dr Piotr Lasek (Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk)
4. **16:15-16:30** - *Wykorzystanie Słownika historyczno-geograficznego ziem polskich w średniowieczu w badaniach toponomastycznych*
   dr Paweł Swoboda (Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk)
5. **16:30-17:00** - *„Słownik historyczno-geograficzny ziemi liwskiej w średniowieczu" - opinie i oceny regionalistów*
   dr Mirosław Roguski (Fundacja Rozwoju Badań Regionalnych)

6. **17:00-18:00** - Dyskusja

Panel 3

Koordynatorzy:
mgr Agnieszka Bejnar-Bejnarowicz
mgr Michał Gniadek-Zieliński

19 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.25
09:30-12:30

Średniowieczni Polacy – kim byli, jak o sobie myśleli?

Abstrakt:
Pretekstem do dyskusji będzie ukazanie się książki pt. „Definiowanie polskości – okres staropolski", zaś punktem wyjścia zamieszczone w niej artykuły dotyczące średniowiecza. W dyskusji, prowadzonej przez redaktora (M. Gniadek-Zieliński), wezmą udział autorzy (S. Rosik, W. Drelicharz), recenzent (A. Pleszczyński) i zaproszeni goście (S. Gawlas, P. Żmudzki). Książka poświęcona jest konstruktom ideowym (intelektualnym projekcjom polskości), o których w dyskusji będziemy przede wszystkim mówić. Postaramy się jednak odnieść je również do rzeczywistości, szukając odpowiedzi na pytania: Skąd się brały te koncepcje Polaków? Czy i jak wpływały na przyszłość? Wśród poruszanych wątków nie zabraknie także problemu postrzegania Polaków przez innych oraz owych „innych" przez Polaków. Dyskusja jest realizowana w ramach projektu „Polskość – dziesięć wieków definiowania narodu" (grant MNiSW Nauka dla Społeczeństwa II).

The medieval Poles. Who were they, how did they think of themselves?

Abstract:
The pretext for the discussion will be the publication of the book "Definiowanie polskości – okres staropolski", and the starting point will be the articles on the Middle Ages included in it. The discussion, led by the editor (M. Gniadek-Zieliński), will be attended by the authors (S. Rosik, W. Drelicharz), the reviewer (A. Pleszczyński), and invited guests (S. Gawlas, P. Żmudzki). The book is devoted to ideological constructs (intellectual projections of Poles), which will be the main focus of the discussion. However, we will also try to relate them to reality, seeking answers to the questions: Where did these concepts of Poles come from? Did they influence the future, and how? Among the topics discussed will be the problem of the perception of Poles by others and of those "others" by Poles. The discussion is carried out as part of the project "Polskość - dziesięć wieków definiowania narodu" (Polish Ministry of Science and Higher Education grant Nauka dlaSpołeczeństwa II).

1. **09:30-09:45** - *Pierwsi Piastowie i pierwsi Polacy.*
   Z badań nad początkami narodowej wspólnoty
   prof. dr hab. Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski)
2. **09:45-10:00** - *Badania nad rozwojem polskiej tożsamości narodowej w średniowieczu*
   prof. dr hab. Sławomir Gawlas (Uniwersytet Warszawski)
3. **10:00-10:15** - *Średniowieczne stereotypy o Polakach*
   prof. dr hab. Andrzej Pleszczyński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)
4. **10:15-10:30** - *Polacy oczyma Jana Długosza: wspólnota i jej cechy*
   dr hab. Wojciech Drelicharz (Uniwersytet Jagielloński)
5. **10:30-10:45** - *Konstrukcja narodu Mistrza Wincentego - Polska jako „res publica"*
   dr hab. Paweł Żmudzki (Uniwersytet Warszawski)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

6. **11:30-12:30** - Dyskusja

Panel 4

Koordynatorzy:
mgr Zdzisław Koczarski
dr Adam Zapała

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.25
09:30-12:30

Teksty, słowa, ludzie władzy. Metody cyfrowe w analizie tekstów historycznych

Abstrakt:
Dostępność baz danych i zdygitalizowanych zbiorów rękopisów bezsprzecznie odmieniły warsztat badaczy i badaczek średniowiecza. Wpływ metod cyfrowych na analizę i interpretację źródeł historycznych jest jednak dużo głębszy, gdyż ich zastosowanie każe nam redefiniować podstawowe pojęcia, kwestionować założenia metodologiczne i poszukiwać modelu kształcenia, który uwzględniałby osiągnięcia współczesnej mediewistyki. Prezentując wyniki badań nad tekstami i strukturami władzy w średniowieczu, uczestnicy panelu podejmują refleksję nad szansami i ograniczeniami zastosowania metod cyfrowych zwłaszcza wobec postępów generatywnej AI. Wystąpienia będą punktem wyjścia do dyskusji o tym: Co jest przyczyną niedostatecznej recepcji badań cyfrowych w polskiej mediewistyce? Czy tworzenie i wykorzystanie narzędzi, baz czy korpusów może pogłębić jej interdyscyplinarność? Czy polskie uczelnie dostarczają młodym badaczom i badaczkom kompetencji, jakich wymaga badanie średniowiecza w XXI w.?

Texts, words, people of power: Digital methods in the analysis of historical texts

Abstract:
The availability of databases and digitised manuscript collections has undeniably transformed the work of medievalists. However, the influence of digital methods on the analysis of historical sources is much deeper, as their application forces us to redefine basic concepts, question methodological assumptions, and search for a training model that would take into account the achievements of contemporary medieval studies. While presenting research results on power in the Middle Ages, panellists reflect on the opportunities and limitations of applying digital methods, especially in light of advances in generative AI. The presentations will serve as a starting point for discussion: What is the cause of the insufficient reception of digital research in Polish medieval studies? Can creating and using tools, databases, or corpora deepen its interdisciplinarity? Do Polish universities provide young researchers with the competencies required for studying the Middle Ages in the 21st century?

1. **09:30-09:45** - *Modelowanie kościelnych struktur władzy. Czy(m) praca "edytora cyfrowego" różni się od "analogowego"?*
   dr hab. Anna Zajchowska-Bołtromiuk (Instytut Historii PAN)
2. **09:45-10:00** - *Teksty władzy. Czy powinniśmy zostawić czytanie i analizowanie dokumentów rękopiśmiennych maszynom?*
   mgr Zdzisław Koczarski (Instytut Języka Polskiego PAN)
3. **10:00-10:15** - *Słowa władzy. Od konkordancji do zanurzeń słów*
   dr Krzysztof Nowak (Instytut Języka Polskiego PAN)
4. **10:15-10:30** - *Ludzie władzy. Co może wiedzieć GPT o średniowiecznej elicie polskiego społeczeństwa?*
   dr Adam Zapała (Instytut Historii PAN)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:30**– Dyskusja

Panel 6

Koordynatorzy:
dr hab. Marek Florek
dr Łukasz Miechowicz

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: 1.26
09:30-12:30

Od Chodlika do Sandomierza. „Przełom" na peryferiach państwa Piastów

Abstrakt:
Panel dyskusyjny stanowi uzupełnienie wystawy archeologicznej, prezentowanej w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, dotyczącej archeologii peryferii Państwa Piastów na przykładzie Małopolskiego Przełomu Wisły. W takim ujęciu termin „przełom" odnosi się zarówno do położenia geograficznego regionu, jak i istotnych przemian społecznych, religijnych, w kulturze materialnej, jakie tu zaszły w momencie kształtowania się polskiej państwowości. W trakcie panelu poruszone zostaną zagadnienia: władzy w okresie plemiennym i wczesnym państwie Piastów, funkcjonowania i znaczenia grodów jako ośrodków władzy, roli rzeki Wisły jako szlaku handlowego i drogi, wzdłuż której wędrowały kolejne ludy i idee, początków państwowości w Małopolsce północno-wschodniej.

From Chodlik to Sandomierz. "A turning point" on the peripheries of the Piast state.

Abstract:
The discussion panel complements the archaeological exhibition presented at the Museum of the Origins of the Polish State in Gniezno, concerning the archaeology of the peripheries of the Piast State, using the example of the Lesser Poland Gorge of the Vistula. The topics discussed concern a turning point in history, including significant social, religious, and material culture changes that took place at the time of the formation of Polish statehood. The panel will discuss the following issues: power in the tribal period and the early Piast state, the functioning and importance of strongholds as centres of power, the role of the Vistula River as a trade route and a route along which subsequent peoples and ideas travelled, and the beginnings of statehood in north-eastern Lesser Poland.

1. **09:30-09:45** - *Władza – plemię – terytorium. Grody Kotliny Chodelskiej*
   dr Łukasz Miechowicz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN)
2. **09:45-10:00** - *Sandomierz i Zawichost: między Północą i Południem, Wschodem i Zachodem*
   dr hab. Marek Florek (Instytut Archeologii UMCS w Lublinie)
3. **10:00-10:15** - *Zwierzęta w życiu mieszkańców Kotliny Chodelskiej we wczesnym średniowieczu*
   dr hab. Joanna Piątkowska-Małecka (Wydział Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego)
4. **10:15-10:30** - *Międzyrzecze Wisły i Bugu jako obszar rywalizacji Piastów i Rurykowiczów. Badania ośrodków grodowych*
   dr Tomasz Dzieńkowski (Instytut Archeologii UMCS w Lublinie)

   Przerwa kawowa
   11:00-11:30
   BUDYNEK: Muzeum Początków Państwa Polskiego
   SALA: AULA

5. **11:30-12:30** – Dyskusja

Podsumowanie VIII Kongresu Mediewistów Polskich (dyskusja)

Concluding Panel of the 8th Congress of PolishMedievalists

Koordynatorzy:
prof. dr hab. Stanisław Rosik
dr Monika Stelmasiak-Majorek
dr Michał Bogacki

20 września 2025
BUDYNEK: Instytut Kultury Europejskiej UAM
SALA: AULA
15:00-17:00

Temat wiodący: ***Stan i kierunki rozwoju polskiej mediewistyki***
PolishMedievalStudies: CurrentState and Directions of Development

Uczestnicy panelu dyskusyjnego:

dr hab. Teresa Rodzińska-Chorąży, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński)

prof. dr hab. Jacek Banaszkiewicz (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)

prof. dr hab. Zbigniew Dalewski (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)

prof. dr hab. Józef Dobosz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

dr hab. Dariusz Andrzej Sikorski, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

dr hab. Edward Skibiński, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Organizatorzy VIII Kongresu Mediewistów Polskich
Organisers of the 8th Congress of Polish Medievalists

MUZEUM POCZĄTKÓW PAŃSTWA POLSKIEGO W GNIEŹNIE

INSTYTUCJA KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

UAM

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie

SKMP

STAŁY KOMITET MEDIEWISTÓW POLSKICH

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Patroni honorowi VIII Kongresu Mediewistów Polskich

HonoraryPatrons of the 8th Congress of PolishMedievalists

WIELKOPOLSKA

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO MAREK WOŹNIAK

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marcin Kulasek
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Patronat Honorowy
Prezydenta Miasta Gniezna
Michała Powałowskiego

Powiat Gniezno
tu powstała Polska

Patronat Honorowy
Starosty Gnieźnieńskiego
Tomasza Budasza

ARCHEOLOGIA ŻYWA
MAGAZYN POPULARNONAUKOWY

PTPN

PAN
POLSKA AKADEMIA NAUK
Komitet Słowianoznawstwa

STOWARZYSZENIE NAUKOWE ARCHEOLOGÓW POLSKICH
SN AP

STOWARZYSZENIE ARCHIWISTÓW POLSKICH
SAP

STOWARZYSZENIE ARCHEOLOGII ŚRODOWISKOWEJ

STOWARZYSZENIE MUZEALNIKÓW POLSKICH

JUBILEUSZ 100 LAT
PTA
POLSKIE TOWARZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

STOWARZYSZENIE HISTORYKÓW SZTUKI